

અ. સૌ. બાઈ રૂપાળી સ્મારકભાણા.

મળકે ૧ હે

શ્રી તત્ત્વામૃત

ગ્રંથનું ભાષાંતર.

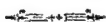

જૈન બધુઓને પરમ ઉપકારક બાણી

બધાની પ્રતિષ્ઠા કરનાર

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સલા.

ભાવનગર.

વીર સવત ૨૪૪૬

વિક્રમ સં ૧૯૭૬

ધી વિદ્યા વિજય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ-ભાવનગર

મુદ્રક-શ્રીવલ્લભ, મનન, વાચન

શ્રી જોત ધર્મ પ્રમગક ॥ ગ્રાહકોને પણ આ છુક
લેટ તર્જિ આપનામા આપી છે

—૫૩—

છાપના હપાવવાનો હક્ક સર્જને માટે
ખુલ્લો રાખવામા આવ્યો છે

પ્રસ્તાવના.

આ તત્ત્વામૃત ગ્રંથ યથાર્થ નામ તેના ગુણવાળો છે પદ્મદલ તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામેલા પ શ્રી પદ્મનિઝ્યજ્ઞ મહારાજના સિષ્ય મુનિ જયોતિ નિઝ્યજ્ઞએ આ ગ્રંથ મ કૃત પદ્મનથ સવત ૧૮૪૫ મા રચેલો છે તેની ઉપર લઘુ અવચૂરિ પણ તેમણેજ રચેલો જણાય છે તે ગ્રંથ અત્યંત ઉપકારક જણાને તેનું ભાષાંતર કરાવી પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઉચિત ધાર્યું છે આ ગ્રંથમા કુલ ૩૩૨ અનુષ્ટુપ છે તેમા પૃથક પૃથક અનેક વિષયો પ્રદર્શિત કરેલા છે ભાષાતરની અદર જ્ઞાનની ઉત્તમતા, તપ-ચારિત્ર, નોહાદિ યનુષ્ઠો, વિષય-કથાય, સમક્રિત મિથ્યાત્વ, ધર્મ, વિષયસુખ, આત્મજ્ઞાન, કામ (વિષય), સ્ત્રી, પૈરાગ્ય, આગે ગતિમા પરિભ્રમણ, શરીર, આત્મક્રિત, કલેશ, શુદ્ધ ઉપદેશ, કર્મનો ક્ષય, સુપાત્રલક્ષણ, મુનિઓ કેવા હોય, ખરા પડિત, ખરા શૂરવીર, મનુષ્ય જન્મ છારી જનાર, જીવિત સફળ, ઉપદેશામૃત, નિર્મમત્વ, મ તોય, સ યોગજ દુ ખખાલી છે, ખગે યજ્ઞ, ખરી પ્રજ્ઞા, દયા, શમ-ક્ષમા, સત્સંગ (કુસંગ ત્યાગ) ગીળ, ક્રોધ, કર્મ જ્ઞ, વિવાદ, મદ-માન, મોવિ-સમક્રિત, ખર સુખ, જ્ઞાનનું ક્ષણ-વિરતિ, ખર સ્નાન, કેરી વાળી બોલવી, મોક્ષમાર્ગ, પાર્થનાથ સ્તુતિ, પ્રગમ્તિ આટલા જુદાજુદા મથાળા બાધીને તે વિષયો સળધી પ્રકાશ પાડેનો છે ઉપરાત તે વિષયોમા અવાતર અન્ય વિષયો સળધી પણ ઉદતેજ છે ગ્રંથ ખામ લક્ષપૂર્વક વાંચવા લાયક છે ખરેખર તત્ત્વજ્ઞપી અમૃતજ એમાં ભરેલું છે એવું પ્રારભમા વધારે વિવેચન કરવા દરતા સાદત વાંચી જવાની બલામણુ કરવી તેજ યોગ્ય લાગે છે આ ગ્રંથની અદર આ છુકના ૩૬ પૃષ્ઠો દોકાયલા છે

આ ગ્રંથના ભાષાતર મળધી તમામ ખર્ચ અમારી મમાના પ્રમુખ મી કુવરજી આણુ દજીએ તેમની ધર્મપત્નીના આ ક અને શ્રેય નિમિત્તે આપેલો છે તેમનું નામ આ જો આ દુરાળી હતું, તેઓ પોતાની પાછળ બે પુત્ર અને એક પુત્રી મૂકીને મયા વર્ષના જઠ શુદ્ધિ ૧મે મધ્ય વયમા પચત્વ પામ્યા છે તેમનામાં ધર્માનુરાગ અને સુશીલપણુ પ્રશ સનીય હતું

તેમના શ્રેયાર્થે આવા ઉત્તમ ગ્રંથનો સુશીલ બાલુનો નેમજ બહેનો વિગે
રેને લાભ આપવો એ સર્વથા યોગ્યજ છે

એ સુશીલ પત્નીની પાલળ તેમના પતિએ એક મારી રક્ષકાલી છે,
અને તેમાંથી આવા ઉપદેશક નાના નાના મથોના ભાષાતટે કરાડીને તેનો જૈન
વર્ગને લાભ આપવાની તેમની ઈચ્છા વર્તે છે તેમની રમાજાનો આ
પહેલો મુદ્દો છે આશા રાખવામાં આવે છે કે આ મુદ્દોના વાચનારા
બાલુઓ અને બહેનોનું આત્મહિત કરવામાં અવરથ સહાયક થશે કલ્પલમ્

સ વત ૧૯૭૬

થેત્રી પૂર્ણિમા

}

શ્રી જેન ધર્મ પ્રમાણક મહા.

લાલનગર.

મુનિરાજ શ્રી જ્યોતિર્વિજયજી વિરચિત

શ્રી તત્ત્વામૃત ગ્રંથનું

ભાષાંતર.

દેનના પગ દેન અને મસાન્ને નિચે જન્માદિસ્તો નાશ કર
નાર શ્રીજિનેશ્વરે ને નમસ્કાર કરીને હું જુહિહિન છતાં પણ ભ
કિતને લીધે કાઠક હિનોપદેશ કહું છું ૧ ચારાગી ભાષા છનયા-
નિએ કરીને વ્યાખ્યા આ મસાન્ના પરિદન કર્યા પ્રાણી મારીરિક
અને ગાનસિક લયકર કુંળને પામે છે ૨ મૂક પુરૂષ આત્મા-
નમા રજ થનાથી આત્માનું હિત કરી ગકતો નથી, તેથી તે આ
ભન અને પરલવમા અત્યત કનેશને પામે છે ૩ નિનયાચાએ કરી
ને ચુકત અને વિનયોધી પરાધુખ્યથયેસા પ્રાણી જ્ઞાનની ભાવના
વડે આત્માના હિતને મેળવે છે ૪ જ્ઞાન અને વિનયવડે કરીને
નિરતર આત્મચિતન કરતું જોઈએ, તેમ કરવાની તેને મૃત્યુ વખ-
તે પશ્ચાત્તાપ થતો નથી ૫ જ્ઞાનની મદ્ભાવનાથી યુક્ત થયેસા
જીવોએ તેના પ્રકારનું શ્રેષ્ઠ વપ કરતું જોઈએ, દે જોઈ આત્મત
હક્કભા ચિત્તરૂપી રત્ન નિર્મળતાને પામે ૬ મનુષ્ય જન્મનું શ્રેષ્ઠ
દળ જોઈ છે દે જ્ઞાનનું મેનન કરવું, અને મન વચન તના કાયા
નું વીર્ય ગોપના વિના મયમને ધારણ કરવું ૭ જ્ઞાન, ધ્યાન

અને ઉપવાસ વડે તથા પરિપક્વ ॥ જ્યારે-સકલ કરવાપડે તેમજ શીત અને સયમના યોગરૂપે નિરતર પોતાના આત્માને ભાનિત-વાસિન કરવો ૮ જો મનુષ્ય પોતાના આત્માનું દ્વિત ઇચ્છે તો તેણે નિરતર યુગ ધ્યાન અને અધ્યયન વડે જ્ઞાનનો અજનાસ કરવો અને તપનું આચરણ કરવું ૯

જ્ઞાનની ઉત્તમતા

જે પુરુષના અત કર્યામાં નિરતર પ્રકાશ કરનાર જ્ઞાનમૂર્ધ ઉગ્યો છે, તેના પાંચ હૃદયોદ્ધૃષ્ટી દિશાઓના મુખ નિમળતાને પામે છે ૧૦ જ્ઞાનનું ફળ જે ૪ છે કે જેની પાપ રહિત અને માધુની મેનામાં તત્પર વેળા પુરો હૃમેશા આરિનનો ઉલ્લેખ કરે ૧૧ સર્વ રાગ દ્વેષાદિક દ્વેષનો ત્યાગ કરીને નિશ્ચળ અતગતમાએ નિરતર ચિત્તને આહુવા કરનાર એક જ્ઞાનાત્મનું પાન કરવું ૧૨ જ્ઞાન એ મહા રત્ન છે, કે જે નિનિધ દુષ્કૃત્ય ઉત્પન્ન કરનાર આ ભયમ મસારમાં ભ્રમણ કરતા હવે, કાપિ પ્રાપ્ત કર્યું નથી ૧૩ હે છત્ર ! તે જ્ઞાન હૃમજા તે સમ્યગ્ ગૌતમ (સમક્ષિન) સહિત પ્રાપ્ત કર્યું છે, તો હવે દરીથી નિરોધના આત્માદમાં લપા થકને પ્રમાણ કરીશ નહીં ૧૪ જ્ઞાન, ધ્યાન અને તપના યોગરૂપે આત્માનું નિરતર રક્ષા કરવાની જરૂર છે, કેમકે આ છત્ર જો તેમાં પ્રમાણ કર છે તો તેનું ગીગરૂપી રત્ન નાશ પામે છે ૧૫ મોહરૂપી અધકારમાં ફસેલ જે પુરુષનું ગીગરૂપી રત્ન હવે ૧ કરાય છે, તેને અનરત નિનિધ પ્રકાર ॥ સેકડો દુષ્કૃતી વ્યાપ્ત એના નરકમાં પહોં પડે છે ૧૬

તપ-આરિય

જ્યાં સુધી શરીરની અસ્થિતા છે, અને જ્યાં સુધી ઇન્દ્રિયોની સંપત્તિ (પરિપૂર્ણતા) યથાથ છે, ત્યાં સુધી

તપ કર્યો યોગ્ય છે, કેમકે વૃદ્ધાવસ્થામાં તો કેવળ મમત છે, એ-
 ક્ષેત્રે કે તે વખત તપ વધ શકતો નથી, ૧૭ જે સુરૂપર્તુ સર્વવીર્ય
 શુદ્ધ તપને વિષે ઉપયોગી થાય છે, જ્ઞાન કર્મના ક્ષય કરનામાં ઉપ-
 યોગી થાય છે અને જેનું ધન (સર્વ) પાત્રને વિષે ઉપ-
 યોગી થાય છે તેજ પુરૂષ પડિત છે એમ બાપુજી '૧૮
 જેનો જન્મ શુદ્ધની સેનામાં ઉપયોગી થાય છે, 'જેનું ચિત્ત ઉત્તમ
 વ્યાવહારિક તત્ત્વમાં ઉપયોગી થાય છે, અને જેનું સુતજ્ઞાન સયમ
 અને સમતામાં ઉપયોગી થાય છે તે પુરૂષને પુણ્યશાળી જાગ્યો ૧૯
 શૂરવીર પુરૂષો સ્નેહમય પાસને છેદીને અને મોહરૂપી મોટી અગત્યા
 (સાક્ષી) ભેગીને ઉત્તમ ચારિત્રીને યુદ્ધ થઈ મોક્ષ માર્ગમાં પ્રવર્તે
 છે ૨૦ મોહનીય ધ્વનના ઉચ્ચતી મમત જગત મોહ પામેલું છે, તેમાં
 જે મહા બુદ્ધિમાન મોહનો ત્યાગ કરીને તપસ્યા કરેછે-ચારિત્ર શ્રેષ્ઠ
 કરે છે તે જોઈ ધન્ય છે ૨૧

મોહાદિ શત્રુઓ

૧ ૬ ૭

અહો ! મોહનું મહાત્મ્ય-તેનો પ્રભાવ 'તો' જુઓ,
 કે જેથી વિદ્વાન મનુષ્યો પાંચ આ મસાનમાં 'કામ' અને
 અર્થની પ્રાપ્તિમાં તત્પર થઈને મોહ પામેછે-પડે છે ૨૨ કામ
 (ઈન્દ્રિયા) ક્રોધ, લોભ, રાગ, દ્વેષ, મત્સર, માયા, મોહ, ક્રંપ
 (કામદેવ) અને ઈર્ષ (અકુકાર) આ અગાર (દોષ) ધમરૂપી સર્વ-
 મનુ હુગ્ગ કરનારા ભાગ કર મનુષ્યો છે, અને તેના નિગર્તનિબ્ધા-
 વડે કરીનેજ આ જીવ અત્યંત દુઃખને આપનારા આ સમારમાં
 પરિભ્રમણ કર્યા કરે છે ૨૩-૨૪ રાગ દ્વેષ મય બનેલો, કામ ક્રોધને
 વશ થયેલો તથા નોસ, મોહ અને મદથી વ્યાર્ત થયેલો આ જીવ
 સસાનમાં પરિભ્રમણ કરે છે ૨૫ જે પ્રાણી સમ્યક્ પ્રકારના જ્ઞાને કરીને
 સહિત હોય, જિનપ્રમની ભક્તિમાં તત્પર હોય, ઈદ્રિયોના જય કરનાર
 હોય, તથા લોભ, મોહ અને મદનને સહિત હોય તે મોક્ષનું ભાગ્ય-

મોક્ષને પામી શકાય છે તેમાં કાઈ પણ સંશય નથી. ૨૬ કામ, ક્રોધ, અને મોહ એ ત્રણે આ પ્રાણીના મોટા શત્રુઓ છે જ્યાં સુધી એ શત્રુઓ છૂટાયા નથી ત્યાં સુધી મનુષ્યને મુખ્ય કષ્ટાધી મળે ? ૧૨૭ કામ સમાન બીજે કોઈ વ્યાધિ નથી, મોહ અમાન બીજે કોઈ શત્રુ નથી, ક્રોધ અમાન બીજે કોઈ, અગ્નિ નથી અને જ્ઞાન અમાન બીજું કોઈ મુખ્ય નથી ૨૮

વિષય-કષાય

કષાય અને વિષયથી પીગતો પ્રાણીઓને જ્યાં પણ મુખ્ય નથી, તેથી જો તે કષાય અને વિષયની નિરતિ (ત્યાગ) થાય તો અત્યંત અદ્ભુત મુખ્ય પ્રાપ્ત થાય ૨૯ કષાય અને વિષયથી મોત્તમ પીડાતા અત્માઓની નિરતિ ચતુર્ધર્મ જિનેશ્વરની વાણીથી ઉત્તમ આપઘવડે ચિત્તિસ્ત કરવી જો એ ૩૦ વિષયથી સર્પથી ડરાબેલા અને કષાય-થી વિષયી મૂર્ખો પામેલા પ્રાણીઓનું સયમથી મહા મત્ર સર્વ-ત્ર રક્ષણ કર છે ૩૧ જે છૂન કરાયો તે મર્યાદિત થયેલો હોય, અને જેનું મન રાગને રંગાયેલું હોય તે છૂન જેનું વહાણ બાગીચનું હોય. એના પુરૂષની જેમ આ ચાર ગતિનાજા સંસારથી સમુદ્ધને વિષે બીજાય છે ૩૨ કરાય વશ થયેલો છૂન બંધ કરે કર્મને બાધે છે, અને તેથી તે કાટી ભવો-જન્મોને વિષે અપાર ક્યેશને પામે છે ૩૩ કષાય, વિષય અને મિથ્યાત્વને સમુદ્ધને એનું ચિત્ત સંસારના / રીજપણને પામે છે, પણ મોક્ષના રીજપણને કદી પામતું નથી ૩૪ કષાયનો વિજય કરનારી અને ઘડિયોનો નિઃશ્વર કરવાથી છૂનને સંસારના નાશ કરી શકે અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ મુખ્ય પ્રાપ્ત થાય છે ૩૫ પંડિ-તો કહે છે કે કષાયોને શત્રુની જેવા જોના જાણવા વિષયોને વિષજેવા જાણવા આ મોહને મહાવ્યાધિ જેવો જાણવો ૩૬ કરાવ અને વિષયો-થી ચોરો ધર્મથી રત્નને છુટી લે છે તેનું શૂન્ય-રો વૈરાગ્યથી અગ્નિની ધારા વડે રક્ષણ કરે છે ૩૭ હે મનુષ્યો ! કષાયોનું કર્ષણ

એટલે નારા અને વિષયોનું અસેનન (ન સેનનુ-વિરક્તપણું)
એજ ખરેખરા પથ્યરૂપ ઉત્તમ સમ્યક્દર્શન છે એમ જાણો. ૮૮-

સમક્રિત.

કથાપદ્યથી તાપવડે તપેલા, વિષયોરૂપી મેગોનડે પીડાયેલા તથા
સંયોગ અને વિયોગનડે ખેદ પામેલા જીવોને એક સમ્યક્ત્વ (તે રૂપ-
પથ્ય) જ ઉત્કૃષ્ટ હિતરૂપ છે. ૭૯ સમ્યક્ત્વ સહિત નરકમાં વસતું
પણ સાફ છે, પરંતુ સમ્યક્ત્વ રહિત સ્વર્ગમાં વસતું શોભીતું નથી-
સાફ નથી. ૮૦ જે જીવ સમ્યક્ત્વ મહિત હોય છે તે જીવને અન-
રૂપ મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે, પરંતુ જે જીવ મિથ્યાદૃષ્ટિ હોય છે
તેને તો નિરતર મસારમાં ભ્રમણ કરનારું જ છે. ૮૧ જેની પામે
શાશ્વતિક (દાય) રહિત એક સમક્રિત રૂપી રત્ન હોય છે, તે અન-
રૂપ મસારના ૮ ખાંડોની દાગિંદોના નાગ કરી ગયે છે. ૮૨ જે સદા-
ચાર વડે યુક્ત છે અને જેનું મન મમક્રિતમાં ફક્ત છે, તે જ પડિત
છે, તેજ વિનયનત છે, તેજ ર્ગરૂપ છે અને તેનું જ દર્શન લોભને
પ્રિય (લાભ) છે. ૮૩ જે સમ્યક્ત્વ અને જ્ઞાનરૂપી ઔપધનડે
જન્મ, જરા, મરણાદિ મેગોની ગાતિ કહે છે, તે જ (માથો) વેર
કહેનાર છે. ૮૪ સમ્યક્ત્વ, જ્ઞાન અને મયમે રીને જન્માતરમાં
ઉપાર્જન કરેલા કર્મોના નોય કર્યો યોગ્ય છે, અને નરા બધાતા કર્મોના
નિરોધ કર્યો યોગ્ય છે. ૮૫ આત્માને વિષે સીધપણે જ્ઞાન સહિત સ-
મ્યક્ત્વની લાનના કરવી તથા સાગ આચારનાળા ચાગિત્રની લાનના
કરવી, કારણકે આ મહાકૃષ્ટી પ્રાપ્ત થયેનો મનુષ્ય જન્મ તે પ્રજાવિતા
નિરર્થક ચા-નો જન્મ છે, તેથી મનુષ્યપ્રજાને મમક્રિતાદિ નિનાનિષ્કા
જના જેવું નહિ. ૮૬ જે જીવ અનતા અતીત (ગયેલા) કાળે કરીને
પણ તે જે કદાપિ પ્રાપ્ત થયું નથી તે ઉત્તમ સમક્રિત તને આજ પ્રાપ્ત
થયું છે. ૮૭ તું ઉત્તમ કૃતિમાં જન્મ પામ્યો છે, તો યતનથી ચારિત્ર
અંગીકાર કર, ઉત્તમ ધર્મમાં અત્યંત ભકિત ધારણ કર, અને ઉપરા-

અને ત્રિષે ઉત્કૃષ્ટ પ્રીતિ વારણ કરે જટ મિથ્યા મોહથી વીટાયેલા
અને કપાયને પગ થયેલા આ જીવે અનાદિ કાળથી વારંવાર દુષ્ટ
જે પ્રાપ્ત કર્યું છે જટ ઉદય કાળની પ્રાપ્તિ વિગેરે સામગ્રી નજીક
આપે છે ત્યારે આમનસવી જીવોનું મમકિતરૂપી સર્વ લોકેનું
કર્મરૂપી અધાર નાગ પામે છે પણ જે જીવ સમક્રિતતા મદલાનથી
શુદ્ધ થયેલા હોય વિગેરે વિષે આસક્તિ નહિત થયેા હોય, તથા
કપાયને, જેણે નાશ કર્યો હોય, તેજ આ સંસારના દુષ્ટોને હણી
શકે છે, પણ જેઓ સંસારને નાશ કરનાર મમકિત પાર્શ્વે પાછા
લેના (મમકિતને) નાગ કરે છે-તેવી જા'ટ વાય છે, તે મૂ. પુરૂષો
સર્વ બાંધેલા નાશ કરનાર અમૃતનું પાન કરીને પાણી તેને ધમી
નાખે છે એમ જાણવું પર

(મિથ્યાત્વ)

દુષ્ટ સંવેષવાળા મસાગનું મૂળ બીજ મિથ્યાત્વ છે, તેની મોહ-
મુખ પ્રાપ્ત કરનારે કમળનાર પુરૂષે તે મિથ્યાત્વનોજ ત્યાગ કરવા જે
દુષ્ટ પડ પોતા મોહ કરીને મોહ પામેના અને તેથી કરીને જ અભિ-
માને પામેવા મનુષ્યો આત્મતત્ત્વ જાણી શકતા નથી, કારણ કે તેઓ
કળામને માતનારા મિથ્યાદ્રષ્ટિઓ તરફ ઠગાયા છે પણ દુષ્ટની બધી
પામના છતાં પણ ઘણા લોકો મોહનીય કર્મવડે મોહ પામેલા
રોનાથી મદ્દમ કરી શકતા નથી પણ દુષ્ટની બીજા છતાં પણ
ઘણા જીવોનું જિત અનેક મુખ આપનારા ધર્મના કોઈ પણ પ્રકાર-
ને આર્ત પામતું નથી, કારણ કે તેઓ પ્રાપ્ત મિથ્યાદ્રષ્ટિ હોય છે.
પણ પૂનના ધર્મથી ઉપાર્જન કરેલું દુષ્ટ મનુષ્યો સફળ કરી શક-
તા નથી, તેથી છે બ થા ' તમે સદ્ધર્મનું નેનન કરો, કે જેથી તે
દુષ્ટ પાંચી કર્મનો પ્રગ થાય પણ જે પુરૂષે મુક્ત કર્યું હોય છે તેના તે
તરફ દુષ્ટને ઉપજ કરનાર દુર્કર્મો આત્મની જાન પામે છે પદ.

ધર્મ

અથ વ્યાખ્યાને છાત્રીને નિરત ધર્મજી કરેલા જેઓ જે
ધર્મને મેરે છે, તેને ગાફની પ્રાપ્તિ પર્યંત ઉત્કૃષ્ટ મુખ પ્રાપ્ત

થાય છે. મજા' કો એક ક્ષણ પણ સદર્શ ક્યાં વિના વ્યતીત થાય
 તો કપાય અને ઇદ્રિયોરૂપી ચારો આત્મામિદ્ધને ચોગી જાય એમ હું
 માનું છું. ૬૦ હે જન ! જ્યાંમુઘી તારા આશુધ્ય દ્રઢ છે, ત્યાંમુઘી
 તને ધર્મકાય મા મળે થ, શકશે, પંતુ જ્યારે આશુધ્ય કમનો ક્ષય
 થશે ત્યારે તું શું કરી શકીશ ? કાંઈ પણ કરી શકીશ નહીં, માટે
 પ્રથમધીજ ધર્મ મા મળે રાખ ૬૧ હે જન ! તું રત્નવડે ધર્મનું
 આચરણ કરે મુઠ્ઠાવ-કાચર ન થા, કાગળ કે લેતુ ચિત્ત સદ્ધર્મ
 મા તત્પર હોય તેજ પુરોણું જ્ઞાનવ્ય મળે ॥ ૬૨ જે
 મનુષ્યો ધર્મ કરે છે-એવે છે, તેઓ આ જગતમા મળુ પા-
 મ્યા હોય તો પણ તેમને મરેલા ન જાણવા, જનતાજ જાણના, અને
 જે મનુષ્યો પાપકર્મને કરનારા છે, તેઓને જનતા જના મરેલા જેવા
 જાણવા ૬૩ જન અને વ્યાધિનો નાશ કરનાર ધર્મ રૂપી અમૃતનું નિ-
 તર પાન કરતું જોએ, તેનું પાન કરનારથી જીવોને નિરતર ઉત્કૃષ્ટ
 સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. ૬૪ જે ધર્મ દયાનંદે યુગ હોય ત્યાં જે
 સર્વ પ્રાણીઓને હિતકર હોય તેજ ધર્મ કહેવાય છે, અને તે જ ધર્મ
 દુષ્ટતા સમારસમુદ્રને તારના શક્તિમાન છે. ૬૫ જ્યારે આ જન
 (૬૬ પ્રાણ) મરનાની તૈયારીમા હોય છે, ત્યારે એક જિનેન્દ્રને કહેવા
 ધર્મ નિના ધીજી કા, તેનું રક્ષણ કરી શકતું નથી. ૬૬ અરુપ
 આશુધ્યનાણે અને ધર્મકર્મને નહિ જાણના મનુષ્ય પોતાનું મન
 કપારે આનંદે એ જાણી શકેના નથી, તેમા જાત પણ સરાય નથી
 ૬૭ કદાચ જાતક મથને અનુમાને દેનજોએ કોઈતું આ વ્ય જાણુ
 હોય, તો તેનું આશુધ્ય પણ જીવ જાણાઈના નિમિત્તથી ક્ષય પામે
 છે. ૬૮ જિનેન્દ્રને સર્વ સુખના મોગ નિધાન મમાન ધર્મ કહેલો
 છે તે ધર્મને લેજો અગીકાર કરતા નથી, તેમનો જન્મ નિરર્થક
 છે. ૬૯ જે પ્રાણી હિતકારક ધર્મકર્મનો ત્યાગ કરી પાપકાયમા
 આસક્ત થાય છે, તેનું ચિત્ત તે પાપકાર્યવડે જળે છે, અને તેથી
 તે ચોકચસ્ત, થાય છે. ૭૦ જે તમને દુખ અપ્રિય લાગુ
 હોય અને સુખ પ્રિય લાગતું હોય, તો જન્મજરણે જીતનારા જિનેન્દ્રને

દેવના ઉપરિગેયા સદ્ગુણને આદરે છે. આથી આ પ્રાણી આ પ્રાણી
 છે કે સાપુરો આ ૫ ન્યામનંદે વિશુદ્ધ ભાવનાથી ધર્મ ઉપાર્જન
 કરે છે. જો જીવોને નિરતર દુઃખના સંકરથી રક્ષા કરનાર એક
 ધર્મજ છે, તેથી હે ભગ્વ પ્રાણીઓ! અનત મુખ આપનારા તે
 ધર્મને નિયેજ યત્ન કરો. જો ત પ્રથમ નિરતર મોહના મુખને વડન
 કરનાર ધર્મ પ્રસ નિયેજ કર્યો નહી તેની જ તુ આજન્મમાદુ ખી છે. જો

विषय सुभा.

નિપયોગા અરથયેનો તુ જ દારૂણ (ભય કર) કર્મ કરે છે, તેનો નિપાદ ઉત્પન્નમા આનશે ત્યારે તારૂ રમણ કરનારકોણ ધરી ? ૭૫ સ્વ-ગંભીર હૃદય પ્રમાણે આત્માને કોઈ ભોગમાં હતા પણ જીવ તરિન પામ્યો નહિ તે આ તુલ્ય મનુ રમણમા શી રીતે દુર્ગ્ગિ પામશે ? ૭૬ જોકજ બનમા પ્રાપ્ત કરનાર હુનાહુવ નિન આત્મ સાગ, છે, પરંતુ અનત ભવને નિપે દુષ્ણ આપનાર કોનકપી નિન આત્મ સાગ નથી ૭૭ ઇદ્રિયોથી ઉપન થતુ મુખ એ મુખના આભારરૂપજ છે, પણ તારિનક મુખ નથી પળીને મુખ કરના બધનને માટે છે, અને દુષ્ણ જવામા તે મદ્દા કરાગ છે જલ હે છત્ર નિપયરૂપી ઉભારે જનારા ઇદ્રિયોથી અપોને વેરાગરૂપી જમાનરહે એથીને નિશ્ચય કરે, અને સન્માર્ગે પ્રવર્તીન ૭- કયાયને નરા થયેલા પ્રાણી ને નિપયોગા પ્રવર્તેલી પોતાની ઇદ્રિયો જ દુષ્ણથી રાનુઓ છે ૮૦ જરાઈ આ જીવ મોહ પામીને ઇદ્રિયોની ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તેછે, ઇદ્રિયોને છુગી મૂડે છે ત્યારે પોતાનો આત્માજ પોતાના દુષ્ણ બધન કરનાર રાનુરૂપ થાય છે ૮૧ ઇદ્રિયો નિરતર વિપયોમા પ્રવર્તેલી જ હોય છે, પરંતુ જેઓ આત્માનુ હિત કરવામા તત્પર હોય છે, તેઓ જ સત્ત્વ જ્ઞાનની ભાવનામા આસક્ત થઈ તે ઇદ્રિયોને વિપયોયથી નિનર્તારે છે ૮૨ મૂર્ખ માણસ ઇદ્રિયોની હૃદયરૂપ બાધિનો અપક્રમ કરે છે, (તેનો અરકાય

કરતો નથી) અને તે અપક્રમનેજ મુખ રૂપ માને છે, એથી વધારે
કંઈ બીજું શું છે ? ૮૩

આત્મજ્ઞાન.

પરિતો આત્માની (આત્મજ્ઞાનની) અભિધાપના
રાગને રિપે જે કાંઈ શ્રમ કરે છે, તે જ ઉત્કૃષ્ટ તત્ત્વ છે,
એમ જ્ઞાનજ્ઞાનીઓ કહે છે ૮૪ ઇન્દ્રિયોનો અત્યંત ઉપગમ કરી-
ને તથા રાગ દ્વેષનો જય જીતે આત્માને સુ સાગનો નાશ કરનામા
કારણ રૂપ એના જ્ઞાનાદિક પ્રત્યે સારો ગીતે જોડવો જોઈએ. ૮૫
જેને ઇન્દ્રિયો નરાવર્તી છે, જેનું મન દુષ્ટ દોષનાળું નથી અને જેનો
આત્મા ધર્મમા તત્પર-મગ્ન છે, તેનું જનિત મદ્દગ છે ૮૬ જેઓ
પરની નિદા કરનામા મુગ્ધ છે અને પોતાની પ્રગમ કરનાથી
પગડ મુખ-નિમુખ છે, તથા જેઓ આવા (ઉપર જોડેલા) બુદ્ધિથી
યુક્ત છે, તેઓ સર્વત્ર ત્રાજગતમા પૂજ્ય છે ૮૭ સત્પુરુષે પ્રાણ-
નો નાશ પ્રાપ્ત થાય તો પણ પરતોકથી નિરૂદ્ધ એના કાંઈ અવરત્ય
વર્જવા જોઈએ, કેજેથી આત્મા મુખને પામે ૮૮ જે પુરુષ સર્વદા
નિત્યનંદે યુક્ત થઈને મર્ત પ્રાણીઓનું સન્માન-પાલન
કરે છે તે નર લોકને પ્રિય વાય છે, અને કદાપિ અપમાન
પામતો નથી ૮૯

કામ [વિષય.]

બુદ્ધિમાન પુરુષે કદાચ ક્રિપાકનું (વિષ) રૂપ ખાઈ
પડે તો ખુશીથી ખાવું, પરંતુ વિષયો જો કે તેઓ-
મનોહર-મુદ્દર લાગતા હોય તો પણ કાંપિ એનવા નહીં ૯૦ અ-
જ્ઞાની માણસો સ્ત્રીઓના સ્પર્ગથી મુખ થાય છે એમ વર્ણવે છે,
પરંતુ તેનો બરાબર નિયાર ક્યાં હોય તો તે મુખ સર્વ દુઝો-
નું પ્રધાન બીજ છે—કાન્પુ છે એમ નિશ્ચય થઈ શકે છે ૯૧

જો મનુષ્યો કામગિરીથી જળેલા પાતામા શરીરને સમતારૂપ જળ-
વડે સિંચન નહીં કરે, તો તેઓ કદાપિ શાન્તિ મુખ પામવાના
નથી હર આ જગતમા અગ્નિથી જળેલા થર વિગેરેનું શમન થ
સકે છે, પરંતુ કામરૂપી અગ્નિ તી જળેલા જોવાનું શમન અતેક
જોવો-જન્મો થતા મુખી થઈ રાકતું નથી હર સ સાન્ને અન્ય ત વૃદ્ધિ
પ્રમાણનાર અને હુ ખ આપનામાજ તત્પર જોવા કામજ મહુ
વ્યાધિ છે કે જેની પડિતો પહુ ચિકિત્સા કરી મરતા નથી હ
જ્યા મુખી જેના હૃદયમા કામરૂપી અગ્નિ અત્ય ત પ્રજ્વલિત છે,
ત્યા મુખી નિતર કર્ષો તેનો આગ્રય કરે છે—કમનો બધ થયા કરે
છે હપ કામરૂપી સર્પવડે દ્રઢ રીતે ડસેલા જીવને ઝીંટી બધી
તીવ્ર વેદના થાય છે, કે જે વેદનાથી અન્ય ત મૂર્ખ પામેલો જીવ
વારવાર મસારમા પરિભ્રમ કરી કરે છે હર જે સર્પ હુ જોની
ખાણ રૂપ છે, અને જે સસારની વૃદ્ધિ કરનાર છે તે આ મનુષ્યોની
સ્થિતિનો નાગ કરનાર એક કામરૂપી છે જીવે કોઈ નથી હર
મન મા રાકે-પ નિક પડી ઇલામાથી ઉત્પન્ન થયેનો, રાગ દ્વેષ
રૂપી બે જીવો નાગો અતિ ભરકર કામ રૂપી સર્પ વગ-
વર્તી કરેલો અનહર છે હર આ કામરૂપી હર જીવ
અતિ કુદ્ર છે, તે સગારી વધાનનારી છે, હુ ખ ઉત્પન્ન કરનામા શન્તિ
માન છે, અને ધનનો નાગ કરવામા સમર્થ છે હર અજો ! જેઓ
કામદિવને આપીત થયેના છે તેઓ બુદ્ધિગહિન છે-મૂખ જ છે,
કેમકે તેઓ પાપકર્મ કરીને પાતાના આત્માને સગારમયુદ્ધમા નાખે
છે ૧૦૦ અકો ! નન્દરૂપી ખાડામા નાખતાન અતિ કુ મમરૂપે
ધર્મરૂપી અમૃતથી પગડમુખ વથેલા લોખને તુર-હરમે કરી
નાખે છે ૧૦૧ દેવના નિષેગથી કામદેવ નાન મન્યુ કરવાથી
જ પ્રાણીઓના હૃદયમા સતાપ કરનાર વરૂપી રા ન સ્થાપન કરે
છે તેવા હં જાઓ ! તર નિતર જેમાર્ગમા આસન થતે
સદાચારતુ સેવન કરા કે જે રી હુ ખે રીને હર કરી ગમય જોનું તે
કામરૂપી રા થ સંકટા કંકલા વ નાશ પામે ૧૦૨=૧૦૩ કામ ચિત્તને-

વિત કરે છે, સદ્ગુણિનો નાશ કરે છે, મન્યારનો હોય કરે છે, તથા
 અનર્થની પર પરાને વધારે છે ૧૦૪ કામ સર્વ દોષોની ખાણ છે,
 ગુણોનો નિનાશ કરનાર છે, પાપનો ખણ છે, અને આપતિનો મિત્ર
 છે ૧૦૫ કામદેવરૂપી પિશાચિજ આ મમમ જગત હણ્યુ છે, તેથી
 (કામીજનો) પગધીનપણે નિરતર મ સારસમુદ્રમાં જમાવ્યું કર્યા કરે છે-
 ૧૦૬ મહાજાળવાન તે કામરૂપી નિશાચરો પૈનગની ભાનનારૂપ
 મત્રનડે નિનાશ કરીને મત્રત્ર વૃત્તિવાળા ધીર પુરૂષો ગિદ્ધિ
 સુખને પામ્યા છે ૧૦૭ કામી પુરૂષ મન્યારને, ગુરુ ॥ ઉપદેશને વજ્રમને,
 ગુણના મમૂહને અને ચિત્તની સ્વમ્યતાને તજી દે છે તેથી મોક્ષના
 સુખને પ્રાપ્ત કરના ઇચ્છનાર અને સ સારનો ત્યાગ કરના હૃદયાર શ્રેષ્ઠ
 મુનિઓએ નિરતર કામનો ત્યાગ કરવો ૧૦૮-૧૦૯ કામ અને અર્થ
 રૂપી મહાહર ગત્રુઓ નિરતર નિગુહ ધ્યાનને રૂનારા છે, તેનો ત્યાગ
 કરનાર મનુષ્યોનેજ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે ૧૧૦ કામરૂપી જનરનો
 દાહ સહન કરવો સારો છે, પરંતુ ગીજનુ ખડન કરતુ સરૂ નથી;
 કારણ કે ગીજનુ ખડન કરના પ્રાણીઓ અનગ્ય નરકમાં પડે છે
 ૧૧૧ સ્વપ્ન કામભોગની બેનાથી કામજનરનો દાહ શાન્ત થતોજ
 નથી, ઉનદુ તેને બેરવાથી નરકના આનર્તમાં પાડનાર મહા પાપ
 પ્રાપ્ત થાય છે ૧૧૨ જામની પીઠા તીવ્ર હોય તો પગ તેની વેદના
 અરૂપ કાગ સુવી જ રહે છે, પરંતુ ગીજનુ ખડન કરનાવી તો કાટી
 ભન પર્યંત વેદનાઓ લોગનની પડે છે ૧૧૩ લેમ મનના અક્ષરો-
 થી વિપનો નાશ થાય છે, તેમ જ્ઞાનના ઉપયોગ ॥ પ્રજ્ઞાનથી અ-
 ત્યંત ભય કર પણ કામજનરનો ત્યાગ અનગ્ય જાત થાય છે ૧૧૪
 કામનુ મેનન ન કરતુ એજ તેનું ઉત્કૃષ્ટ ગમન કહેલું છે, કેમકે
 તેનું મેનન કરનાવી ઉવટી તેની અત્યંત વૃદ્ધિ થાય છે પણ કંઠાપિ
 ગાતિ થતી નથી ૧૧૫ ઉપનાસ, ઉનેહરી, ઘૂમ નિગે રસનો
 ત્યાગ, સ્નાનનો ત્યાગ તાણુવનું અમક્ષણ-અસેનન, ઇચ્છાનો
 નિરોધ અને જ્ઞાનનું સ્મરણ-આટવા કામરૂપી મહાશત્રુને
 ક્ષય કરનાના ઉદ્દેશ છે ૧૧૬ ૧૧૭ ઇચ્છાનો નિગ્રહ કરવાથી કામ

જીતાય છે, કામચડે કોમનો જય થાય છે, શુદ્ધતાવડે માનનો જય થાય છે અને સમ્યક્ જ્ઞાન કરીને મોહનો જય થાય છે (જય કરી શકાય છે) ૧૧૮ કામ ઉપરાત થાય ત્યારે નિરભિચિત્ત કોમનની જેમ વૃષ્ણનો દૂરથી ત્યાગ કરીને સદાચારયુક્ત ચારિત્ર પ્રદુજી કર્ણ મોહ્ય છે ૧૧૯ એક બ્રહ્મચર્યનું સાગી ગીતે વદાય કર્ણ હોય તે તે કર્મનો નાશ કરનાર ચારિત્રના સારજૂત અને દેવોને પણ પૂજવા મોહ્ય થાય છે ૧૨૦

શ્રી

જે આ શ્રી લાનગ્યરૂપી જગની નદી મમાન વાસે છે, તેજ વાસ્તવિક ગીતે દુઃખરૂપી એકડો તર ૥થી બ્યાપ્ત એની મહા ઘોર વેતરણી નદી રૂપ છે ૧૨૧ સસારના બીજ રૂપ, દુઃખોના મોટા સમુદ્રરૂપ અને પાના િધા રૂપ શ્રીઓને કોણે નિપજની હશે ? ૧૨૨ આ ત્રીરૂપી કામજનાના ખરેખર અગ્નિધીજ ઉત્પન્ન થયેલી છે, કે જેના પુરોની યુનાનરથા અને દ્રવ્ય હોમાય છે— ભરમસાત્ થ, ભય છે ૧૨૩ નરરૂપી આપર્ણમા પાડનારી, કનગના માર્ગને રૂપવા માટે દ્રઢ અ વિા સમાન અને અનર્થને ઉત્પન્ન કરનારી શ્રીઓ કોણે નીપજની હશે ? ૧૨૪ એકે કૃમિના મમુદ્ધથી બ્યાપ્ત, દુર્ગાધ અને મગનડે પરિપૂર્ણ અને માત્ર ત્વગાધી-આમોલીથી મટેલા શ્રીઓના મરીરને વિષે શુ રમણીયપણ (શુદ્ધતા) છે ? ૧૨૫ જે પુરો કામરૂપી મળે કરીને રહિત ॥ તેઓજ શુખને પા-આ છે, અને તેઓજ નિધિપૂર્ક ઉત્તમ ચારિત્રને પાળીને મોક્ષ પદને પામશે ૧૨૬ મોહને પામેનો જે મુદ્ધ પ્રાણી કોમને માટે નિપાહુ કરે છે, તે મુતરના તતણા માટે અમૂલ્ય રતનને શુમાવે છે ૧૨૭

વેરાગ્ય.

કર્મરૂપી શત્રુને જીતનાની ઈચ્છાના પા પડિતોએ નિરતર તીક્ષ્ણ શુદ્ધિવડે સ સાર વિષયો અને શરીરને વિષે વેગગ્યની લાવના લાવવી-

૧૨૮ ત્યાં સુધી મૃત્યુરૂપી વજ્ર આ શરીરરૂપી પર્વત પાડી નાખ્યે
 નથી, ત્યાં સુધી કર્મરૂપી શત્રુનો ક્ષય કરવા મનની યોજના કરવી.
 તુ આ કુર્લભ મનુષ્યજન્મને પામ્યો છે, તેથી કામ અને અર્થનો
 સંગ છોડી દે, નિરતર ધર્મધ્યાનનું મેનન કર અને સ્નેહમય પાસક્ષા-
 ઓને છેલ્લી નાખ ૧૩ પુરૂષો સદાચારવી અથવા ચારિત્ર્યથી ભ્રષ્ટ
 થને શામાટે વિરથોને મેનતા હશે ? કારણકે તેમ કરવાથી તેઓને
 મરણના આતરાનાગો નરકની તીવ્ર વેદના લોભની પલથે, એટલે કે
 નરકમાથી ઉદ્ધરીને એક ભન નિર્ણય કે મનુષ્યનો કરી પાડા ફરી
 નરકમા ઉત્પન્ન થતુ પડશે ૧૩૧ જેમનું ચિત્ત સદાચારવી ભ્રષ્ટ
 થયુ છે, એના નિવરણની આસક્તિનાગા તે મનુષ્યોને આ ભનમાજ
 દુઝો ભોગનના પડે છે ૧૩૨ નિવરણના આસ્વાદમા લુપ્ત થયેલા
 અને રાગ દ્વેષને વશ થયેલા તે પુરૂષે પોતાના આત્માનેજ કયો છે,
 કે જેણે સમતાનું લેશ પણ મેનન કર્યું નથી ૧૩૩ પ્રાણીઓએ
 થાતે જે કર્મ કર્યું છે, તેનું કામ અનેક પ્રકારે તેને ભોગનનું પડશે, એમ
 જાણી હે આત્મા ! તુ કર્મના આશ્રન દ્વારેને ૩ વીને પોતાની ઇદ્રિયોને
 કમજે કર ૧૩૪ તુ ઇદ્રિયોના પ્રયાગને ૩ વીને પોતાના આત્માને
 વશનતી કરકે જેવી તુ નિર્વા-મોક્ષમુખતા સ્થાપને પ્રાપ્ત કરા શકે-
 ૧૩૫ ભોગો પ્રાપ્ત થયા છતાં પણ મહાન પુરૂષોને તેમા આસક્તિ હોતી
 નથી, અને બીજા મનુષ્યોને ભોગો નહીં મળ્યા છતાં પણ તેમાં
 નિરતર આસક્તિ જ રહે છે, પણ કદાપિ ઉપશમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થતો
 નથી. ૧૩૬ જ અહ પૃથ્વીના સ્વામી અકનતી પૃથ્વીને તથા ભોગને
 તૃણની જેમ તથા દંડને જિનેશ્વર મળ વી દીક્ષાને અગીકાર કરે છે તે
 ઘરરૂપી પક્ષમા દુનિયાની જેમ રહેતા અમારે કાં મુદર વસ્તુ છોડ-
 વાની છે કેજેથી તે પક્ષમા અમે નિર્વર્થક મુચી જીએ છીએ ? ૧૩૭
 ૧૩૮ હે જીવ ! જે કર્મરૂપી શત્રુને તને આ ૩ સારરૂપી સમુદ્રમાં
 અત્યંત દુસ્તર દુઝા ઉત્પન્ન કર્યું છે, તે ઉપ કર્મરૂપી શત્રુને છતવા
 માટે તુ કેમ જગા કરો નથી ? ૧૩૯ જેઓ મૈષ્ટવને મેવનારા છે
 અને જેઓ નિરતર મામભક્ષણ કરનામા તત્પર રહે છે, તેઓ પણ

ચેતાને પરિત્ર શુદ્ધ માને છે, અહો ! બાનાથી બીજી આશ્ચર્ય શું
 છે ? ૧૪૦ મોક્ષના મુખની અભિનાયા મખનાર આત્મજ્ઞાનીએ
 તેજુજ દાર્ય કરવું જોએ કે જે કરનાથી કયા કર્મનો ક્ષય થાય અને
 નાના સચય બધ-વધારો ન થાય ૧૪૧

આરે ગતિમા પરિશ્રમણ.

હું છું ! અપસંગઓના મમ્મદથી ભગપૂર અને કેવો-
 યડે મુનોલિન રૂન નિ રિરે તે અનેક વાર વિવિધ પ્ર-
 કારના ભોગાની મપત્તિ પ્રાપ્ત કરી છે ૧૪૨ અને કર્મના વશથી
 વિવિધ દુખના સમુદ્ભવાળા અથત ભય આપનાના અને
 મધ્યા ભયકર ઝોના રોગન નામ ॥ ન કર્યા પણ તુ ચિરકાળ રહ્યો છે
 (અર્થાત્ નરના દુઃખો પણ ને ભોગ યા છે) ૧/૩ તે ન કર્યા તથા-
 વેના તેવની કાહીમા પકાનાતા તે જે ઉદ્ધુ દુખ અનુભવ્યુ છે,
 તે કહેનાને પગ મમર્મ થનાય તેમ નથી ૧૪૩ ત્યા પૂર્વ કર્મના નિયો-
 ગથી વશથી ભયકર વિવિધ યત્રોવી અગિાનડે પચાનાતા તે દુ સહ
 વેના અનુભવી છે ૧૪૪ વળી હું છું ! નિષ્ઠા અને મૂલ્યથી ભ-
 રેના, ભયકર માનુસિ, રજેભ અને નસા (ચળી)થી વ્યાપ્ત ઝોના
 માતાના ગર્ભથી થરને નિયે તુ નાનાર કર્મન યોગે રિયતિને
 પામ્યો છે ૧૪૬ તેમજ તિર્યચની ગતિમા પણ છે.ન અને ભેનથી
 ઉત્પત્ત થયેલા જે દુખને છું પામ્યો, તે દુખ દોટી છબ્ડાએ
 કરીને પણ કહેનાને મનુ ન શખિમાન નથી ૧૪૭ વળી આ સં-
 સારમા એવું કાષ્ઠ પક્ષ સુખ નથી, કે ને દેન, મનુષ્ય અને તિર્યચ-
 ગતિમા નિતર ભ્રમણ કરતા શુષે અનેક પ્રકારે પ્રાપ્ત કર્યું ન હોય
 ૧૪૮ અત્યંત ભય આપનાર આ ચાર ગતિરૂપ સંસારમા ભ્રમણ
 કરતા છું કર્મના યોગથી સર્વ પ્રમાળા સુખ દુખ પ્રાપ્ત કર્યા
 છે ૧૯ હું છું ! આ પ્રમાણે ચિત્કાળ નુધી આત્માનો અત્યંત
 નાશ કરનાર દુખને જાણના છતાં પણ તુ કેમ વેરાન પામી નથી ?

નારા જીવિતને ધિક્કાર છે ! ૧૫૦ હે જીવ ! આ જીવિત વીજળીની
લેણી અપા છે, સૌ પુનાની મયોગ સ્વપ્નની લેણી અમલ
છે, સ્નેહ સંધ્યામયના જંગ લેણી અદ્ય કાળ રહેનારો છે, અને
શરીર વૃક્ષના અગ્રસાગર ગહેવા જળના મિડુની લેણી અસ્થિર
છે કામભોગો ઝડપુજ્યનો લેણી છે, સ પતિઓ વાજા લેની છે,
અને યુવાનસ્વા જળની રેખા સમાન છે આ સર્વે અનિત્ય પદાર્થો
છે ૧૫૧-૧૫૨ પાતાની મમાન વચનાળા મનુષ્યોને મૃત્યુ પાતાને
આધીન કરે છે, તે જોડે પા કોઈ એવો પુરૂષ દેખાતો નથી કે
જે પાતાના આત્મહિતમા લેણ પા મનવતો હોય ૧૫૩

મરી.

જે પુરૂષને જ્ઞાનજ્ઞાનનો સમાગમહોય તેવો કોઈ વિદ્વાન પુરૂષ મરી
અનુચિતના અધ્યત્ન રૂપ, નાગરત અને વ્યાપ્તિરૂપે પીઠાયેલા આ મરી
ઉપર રતિ પ્રીતિને પામે ? ૧૫૪ આ મરી કે લેણી લોગન વચ્ચે
પિગેરેરૂં નિરકાળ મુખી પાપ પુરૂષનામા આવે છે, તે પા છેવટ-
વૃદ્ધાવસ્થામા નિગરને પામે છે, તે આની પૌદ્ગલિક બાધ વસ્તુઓ
ઉપર શી શ્રદ્ધા-નો નિર્દામ રાખે ? ૧૫૫ હે જીવ ! તુ બહુ-
ઓડી માથે વજનમાધી આહી આગ્યો નથી, અને તે બહુઓડી
સાથે જનાનો નથી, તે પડી મ. ચિત્તનાળા પુરૂષોને મનજનોની
માથે જે સ્નેહ બ વાય છે તે વૃદ્ધાજ છે ૧૫૬ હે પતિ ! પ્રાણને
ધારણ કરનાર પ્રાણી જે જે જન્મ ધારણ કરે છે, તે તે અનગ્ય મરણ
પણ પામેજ છે, તેથી કરીને કોઈ બહુજનમૃત્યુ પામે તેમા તમે કાલ
પા મોક કરો નહીં ૧૫૭ જે પુરૂષ જ્ઞાનાત્મિક આત્માના કાર્યને
છાડીને અથ મરીગતિ પૌદ્ગલિક કાર્યમા આસક્ત થાય છે, તેનું
ચિત્ત સૌ પુનાતિકને નિરે મમતા કરામા આસક્ત હોય છે, તેથી તે
આત્માના હિતથી અગ્ર થાય છે-ચૂકે છે ૧૫૮

આત્મહિત.

સર્વજ્ઞ ભગવાન કહે છે કે જ્ઞાન, દર્શન, આગ્નિ અને
તપન આચર્યું એ મરી આત્માનું હિત કહેવાય છે ૧૫૯

મી, પુત્ર, મિત્ર વિગેરના વિવિધ પ્રકારના વિધાનને તથા દ્રવ્યના નાશને જોયા છતાં પણ હે શુભ ! તારૂં નિર્ઘય ચિત્ત સુખના આનંદમાં સુખ્ય જ નહીં છે, તે આશ્ચર્ય છે ૧૬૦ સુખ ભોગનામાં મોહ પામેના અને વિધેયના આનંદમાં લપટ થયેલા પ્રાણીઓ આત્મહિતથી (ચારિત્રથી) ભ્રષ્ટ થઈને શુદ્ધનામ સેવે છે ૧૬૧ જે પ્રકારે માગી રીને આત્મત નિર્ભજ ચિત્ત શુદ્ધિ થાય, તે પ્રકારે જ્ઞાની પુરૂષે ઘણા પ્રયત્નથી શુભ કાર્ય કરતું ૧૬૨ જે પુરૂષ-વૃત્ત ચિત્ત રાગાદિક મગે કરીને નહિત અને વિગુદ્ધ હોય તે પુરૂષને સમગ્ર સસારનું સુખ્ય દ્વં (મોક્ષસુખ) પ્રાપ્ત થયું છે એમ જાણવું ૧૬૩ અભવ્ય પ્રાણી સસારનો નાશ કરનામાં હુપને પામી શકતો નથી, હિંદિયોનો નિર્ધાર કરનામાં કનિ-સતોનને ધારણ કરી શકતો નથી અને કરાચનો વિજય કરનામાં યત્ન કરી શકતો નથી તેના પ્રકારની હિંસા પણ તેને થતી નથી ૧૬૪ જે આ રાગ દ્વેષાદિક રહિત ચિત્તનું નિર્ભજપણ, તેજ પરબ્રહ્મ-મોક્ષ મહેનાય છે તે વાત મોહવાળા પ્રાણીઓ જાણતા જ નથી ૧૬૫ જે પ્રમાણે મોટી આ પતિમા પણ મન નિકાર ન પામે, તે પ્રમાણે આત્મહિતને ધ્વંસનાર પડિત પુરૂષે કાર્ય કરતું જોઈએ ૧૬૬ જ જાણતા તે પુરૂષે જ વન્ય છે, કે જેઓ બીજી બીજી આપતિઓ પામેલા છતાં પણ નિકારને પામતા નથી, કા પડે તેઓનું ચિત્ત વિગુદ્ધ હોય છે ૧૬૭

કલેશ

હે પ્રાણી ! આપતિમા પણ કલેશ કવેશ નહીં, કારણકે કલેશ એ કર્મભંધનનું કારણ છે કલેશના પશ્ચાત્ત (અનુવસાય) થીજ જીવ દુખનું ભોજન સ્થાન થાય ૧૬૮ કલેશના પરિણામની જીવ અનેક પ્રકારે કોટી ભરોમા દુખ આપનારા આત્મ મોટા કર્મભંધનો કરે છે ૧૬૯ કલેશ રહિત ચિત્ત વતું એ રત્ન સમાનનિયમ અને ઉગ્રનજી આત્મ-પ્રકાશ આપનાર છે, તેજ મહાપુરૂષોનું દિત્તમ ધન છે, અને તે વડે જ તેજો જરા આ મ જીવ દિત્તમ સ્થાન (ભાસ) ને પામે છે ૧૭૦

સંપત્તિમા હર્ષ (ગર્વ) પામના નહિ, અને નિપત્તિમા દુઃખિત (હીન) થતું નહીં, એજ મહાપુરુષનું લક્ષણ છે, પરંતુ દંબની પ્રાપ્તિ થનાથી કાઠ મહાપુરુષ થઈ શકાતું નથી ૧૭૧ પૂર્વ ક્રમના સમ-ધને સીધે આપત્તિઓ આવી પડે ત્યારે પ્રાણીઓને રક્ષણ ક્રમનાર એક ધૈર્ય (સદ્ગતિશીલતા-સયમ) જ સમર્થ છે, પરંતુ તે વખતે ટાલક કરવો યોગ્ય નથી ૧૭૨ ચિત્તના શુદ્ધ પરિણામથી જ છત્રને સર્વજન શાંતિ પ્રાપ્ત થાય છે, પરંતુ ચિત્તમા કલેશના અંશવશાપ હોય તો અનેક ભયોને નિષે પશુ મતિ થતી નથી ૧૭૩ પુરુષોના ચિત્તમા મ કલેશના પશ્ચિદ્ગમ વર્તતા હોય તો તેમનો સ સાગ્ર વૃદ્ધિ પામે છે, અને ચિત્તની શુદ્ધતા વર્તતી હોય તો તે સંપત્તિ તથા આશ્વિકાને આપના થાય ૥ ૧૭૪ જ્યારે તત્ત્વજ્ઞાની પુરુષોનું ચિત્ત નિશુદ્ધ હોય, ત્યારે તેમની સર્વ આપત્તિઓ પણ સંપત્તિ રૂપજ થાય છે, એકે મહાપુરુષોને સર્વ મહાન જ હોય છે ૧૭૫

શુદ્ધ ઉપદેશ.

અન્ય પ્રાણી પણ ઉન્માર્ગે જતો હોય તો તેને તેથી અરકાનવો યોગ્ય છે, તો વિચરકપી ઉન્માર્ગમા જનાર પાતાના મનને અનશ્વ આમનથી અરકાનત્વ લેએ, તેમા તો શુ કહેવું ? ૧૭૬ અજ્ઞાનથી અધવા મોહથી જે કાંઈ કુરિસત કાર્ય કરાય હોય, તો તે અકાર્યવી મનને માણુ વાળતું લેઈએ અને ફરીથી તેવા કાર્યમા પ્રવર્તવા દેવું ન લેઈએ ૧૭૭ હે દુઃખ છુદિવાળા છતાં તે પૂર્વ જન્મમા જે અશુભ કર્મકર્તુ હશે, તે અતિ કટુ કર્મના ઉદ્વેગોને તેણે તેણે જ દૂર કરી પોતા કાળમાજ પામીશ ૧૭૮ મસલો જેમ પાતાના જે કાનવડે પાતાના શરીરન ગોળનીને મને કાઠ દેખાતું નથી એમ માને ૥, પરંતુ તરતજ તે વધ બધનાદિકને પામે છે, તેમજ છતાં પણ પોતે કરેલા કર્મને જરાક ગોપવવા જાય છે, પરંતુ પોતા કાળમાજ તેણે દૂર તેને જોગવડ પડે છે. ૧૭૯ જે પુરુષ અજ્ઞાનતાને સીધે વૃદ્ધિ પામતા

અશુભકર્મની શુદ્ધિ-પ્રાપ્તિ કરતો નથી, તે પાછળથી મોટા દુ ખને પ્રાપ્ત થઈ આત્મ ત પચાના પ પામે છે, ૧૮૦ મુખની પ્રાપ્તિમાં સા-
લ્યુ થયેલા મહ મનુષ્યો શુ શુ અકાર્યને કરતા નથી ? સર્વ અકાર્ય
કું છે, અને તેથી કરીને મે કડો કોગીજન્મ પર્યંત તે સ તાપને પામે છે
૧૮૧ હુ ધીવતને ક્યુકુ એમ ધારીને જેઓ માયા કપર કરે છે, તેઓ બ્યા
સોક તથા પરનોકમા પોતાના આત્માનેજ કું છે એમ જાણવું
૧૮૨ હે ૨૪ ! ઉત્તમ મનુષ્યપણુ પ્રાપ્ત થયા છતા પણુ
તે કામ સુકુન ક્યું નહીં અને મરણુ તો સમીપે આવ્યું.
એ ની વાત છે કે તારા મમમ જ મ નિષ્ક્રમ ગયો ૧૮૩ જે પ્રાણી
કર્મરૂપી પાશમાંથી મુક્ત થયા મોટે કાંઈ પણુ યત્ન કરતો નથી,
તે સમારૂપી કારાટ્ટુને રિરો નિરતર બધાયેનોજ રહે છે ૧૮૪
વિનયરૂપી માસમા હુમ્મ થયેલા મનુષ્યોરૂપી ગિહો બાધનરૂપી
બધનથી બધા ને આ મરૂપી કેદના મામ પચા પચા સીનાય છે
૧૮૫ હે આત્મા ! આ જ મમાજ ગર્ભવાસા જે દુ ખ તુ પામ્યો
છ, તે પપ હમણા શુ તુ બૂલી ગયો ? કે જેથી તારા આત્માને
પણ તુ જાણતો નથી ૧૮૬ ચારાશી લાબ જનયોનિઓન વિષે
જમાલ કન્ના તે મોહને લીધે નાના પ્રકામના દુ ખરૂપી રાખે પ્રાપ્ત
કર્મા છે—અનુભવ્યા છે, તો મહ ! આ સમારૂપી હૃતપન્ન (પ્રાપ્ત)
થયેલા દુ ખથી તુ કેમ ઉઠેગે-વેરા પ પામતો નથી કે જેથી તું
રિનયોને વિષે આસક્ત થઈ સોલને વગ પડ્યો છે ? ૧૮૭-૧૮૮

કર્મનો ક્ષય.

હે જીવ ! જે તે પૂર્વે કોટી જન્મોને વિષે પુષ્કળ કર્મ ઉપાર્જન
ક્યું છે, તેને છેલ્લા મોટે તુ સેરા પણુ શક્તિમાન ન થયો તેથી
તારો જ મ કેરજ નિષ્ક્રમ ગયો ૧૮૯ આજ્ઞાની જીવ જે કર્મને સે
કડો કોટી જ મોનડે ખપાવે છે-શીજુ કરે છે તે કર્મને ત્રણ ગુણિ
ને ધારણ કરનાર જ્ઞાની પુરૂષ એક અતર્મુદ્ધર્તમા ખપાવી શકે છે
૧૯૦ એવી જીવિથી શુ કુંજ કે ને જીવિમા સમારને

નિષ્ક્રમ કરનાર કર્મોની નિર્જરા કે મંવર કાંઈ પૂછે કહી મોકાય નહીં ?
 ૧૬૧ આ જગતમા તેજ પ્રાણી જન્મેલો કહેવાય કે જે જન્મ વરીને
 વિપત્તિ કાળે ક્ષય કરી આપનાર કર્મો કે જેનો ઉદય થયેલો ન
 હોય તેમને ઉપમા લાગી ખપાવી રે. આનો પુરૂષ જ મહાત્મા
 અને પડિત કહેવાય છે ૧૬૨ હે આત્મા ! ક્રોધ ઉપર જ (ક્રોધને
 દૂર કરના) ક્રોધ કરવો, માનની સાથેજ (નાનને યાગના) માન ભાલિ
 માન રાખવું અને મંગલા-શ્રીપુત્રાદિનાજ સગનો ત્યાગ કરવો આ
 પ્રમાણે કરીને તું સ્વર્ગ મોક્ષના મુખને સ્વાધીન કર-સ્વાધીન કરી
 લે ૧૬૩ પશ્ચિદ્ધ ઉપર જ મહા કેન કહેવો; મુક્તિ ઉપર જ ઉત્તમ
 પ્રીતિ રાખવી, શુભ ધ્યાનમા જ ચિત્તની એકાગ્રતા રાખવી, પશ્ચ
 આર્ત ગદ્ધ્યાનમા ચિત્ત જ ના દેવું નહીં ૧૬૪ સર્વજ્ઞ ઉપાર્જન
 કરવામા અને કર્મનો ક્ષય કરવામા યત્ન કરવો, તથા પાપને નાન
 કરનારા સાધુ પુરોના આચરણમા જ મહા ચિત્તને સ્થાપન કરવું
 ૧૬૫ શુભ ધ્યાનમા ટીન થયેલા કલા મહાત્માઓ માનરૂપી
 ન્દ્ર મત વાને લાગીને, લોચ પી પર્વતનું નિહાળ કરીને, માયારૂપ
 લનાતું ઉન્મૂલ કરીને, ઓ કોવરૂપી મનુનો નાશ કરીને, આત્માને
 દ્વિતમ્ એના નાબ્યાન સારિત્રનો સ્વીકાર કરી છેવટ મમમ
 કર્મનો ક્ષય કરના મોક્ષપાદને પામ્યા છે ૧૬૬ ૧૬૭ જેઓ સર્વ
 સગ નહિત હોય રાગાદિ મગધી દૂર રહેવા હોય, શાત, દાન અને
 તપરૂપી આય કાન્તી જૂનિત હોય, તથા મોનની અભિલાનાવાળા
 હોય તેઓ જ મીર કહેનાય છે ૧૬૮

સુપાત્ર લક્ષણ.

જેઓ મ', નયન અને કાયાના યોગને વિરે ઉન્મ
 ધ્યાન કરનાર તપર હોય, સતચારણ આચરણ કરનાર
 હોય, જ્ઞાનની વચ્ચાની યુજા હોય, તથા મર્વ પ્રાણી ઉપર દુશા-
 વાળા હોય, તથા સુપાત્ર કહેનાય છે ૧૬૯ વળી જેઓ વેદ

લાવનાપડે યુન હોય, નતન (પરાક્રમ) લાવના મહિત હોય, તથા તત્ત્વજ્ઞાનમાર્ગ ચિત્તને સ્વાધ્યાય કરનારા હોય તેજ ઉત્તમ પુરુષો દાતારને સુપાનરૂપ છે ૨૦૦ આ સુપાનરૂપ મહાપુરુષો વૈય લાવનાપડે દુષ્કર્મનો માગ રૂટે છે તત્ત્વજ્ઞાનનાપડે સંસારનો નાશ કરે છે અને જ્ઞાનમાનનાપડે કર્મનો નાશ કરે છે ૨૦૧ જેઓ સમતાને વિરજા આપેલી છે, કર્મરૂપી શત્રુઓની સાથેજ જેઓ શુદ્ધ કરે છે અને જેઓ વિરોધાતી ધર્મના પડ સમતા નથી, તેજ ઉત્તમ પતિઓ સુપાન છે ૨૦૨ જેઓ સર્વ સગ મહિત છતાં પણ મદાચારના અગવાળા છે જેઓ સર્વ નરુ ઉપર સ્નેહમિત છતાં માત્ર ગામ ઉપર ક્રોડુનાળા છે, અને જેઓ આભૂષા સહિત છતાં પણ વપરૂપી આભૂષાની ભૂમિત છે એના યોગીજનોજ મ ૧ સુપાનરૂપ છે ૨૦૩ જે દાર ચિત્તનાગ્રાઓએ હમેશા પોતાના શરીર ઉપરથી પતા મમતાનો ત્યાગ કયો છે, તેના સર્વ પ્રાણીઓના હિત કરવામા રક્ત મયમી (શુનિ)ઓજ સુપાન છે ૨૦૪

શુનિઓ કેવા હોય ?

શુનિઓ પરીસહો છત્રનામા (સદા કરનામા) સમર્થ હોય છે, કર્મનો ક્ષય કરનામા નિજિમાન હોય છે, જ્ઞાન, ધ્યાન અને તપરૂપી અધ્યાત્મિકી અક્ષરૂપ હોય છે શુદ્ધ આચારમા તત્પર હોય છે, તેમજ મન શાંત હોય છે તેમની દ્રષ્ટિ સોગ્ય-મર્થ પ્રાણીઓ પર મમા હોય છે, તેમની ઇદિયો શાંત હોય છે, તેઓ સર્વ જગતના પ્રાણીઓજ શુભ ઈચ્છે છે તેમનો મોહરૂપી મળ શત્રુ માત્ર થયેલો હોય છે, તેઓએ કામ અને ક્રોડના સર્વથા નાશ કરેલા હોય છે, તેમની કોઇ નિદા કરે કે ક્રોડ પ્રગણા કરે તો તે બન્ને ઉપર તેઓ સમદ્રષ્ટિનાળા હોય છે, તેઓ મેરૂ પર્વતની જેના ધીર હોય છે, પોતાના શરીર ઉપર પણ સ્પૃહા સહિત હોય છે, તેઓએ ઇદિયો કામ, લોભ, અને લાચરૂપી શત્રુઓને પરાલન

તેઓ હોય છે, તેઓ રાગદેવની સ્થિતિ હોય છે, મિહિરપી મીના
 કમની જ લાવનાના હોય છે, નિરંતર ક્ષાત્તે અધ્યાત્મ કર-
 નામા ૪ ત, ૫૦ હોય છે અને તેઓ નિરંતર પ્રગમગમના મન્ત
 રોપેલા હોય છે આવા મુનિજ્ઞાને પોતાને ઘેર આવેલા લોકોને જે
 પ્રકાર અજ્ઞાનતાને લીધે તેમના પર માત્મચ્છેદ્ય કરે છે, (તેમની
 સાક્ષ કરતો નથી) તેની સર્વ ધર્મક્રિયાઓ નિબંધ થાય છે
 ૨૦૫-૨૦૬ તેવા મુનિઓ માયાનો નાગ જીને, તૃપ્તિનો ત્યાગ
 જીને તથા ગા. દ્વેષનું ઉન્મૂલન કરીને અક્ષય એના મોક્ષપદને પામે
 છે ૨૧૦ મર્વ વીર પુરુષોમા મુનિઓના વાસ્તવિક ધીર જાણવા થાય
 છે, દારૂકે તેઓનું ચિત્ત કાપિ (રાગ દ્વેષાદિકવી) આકુળબ્યા-
 કુળ થતું નથી, અને તેઓ પોતાના તપોઅગ્રધીર્મર્મરૂપી રાતુના
 મોક્ષ સેવનો પરાજય કરે છે ૨૧૧, જેઓ પરીપહોને હતાનામાં
 ગુરનીર હોય, ઇદિથેનો નિરુદ્ધ કરવામા શૂન્ધીર હોય, અને કપા-
 થેનો વિરુદ્ધ કરવામા શૂન્ધીર હોય તેઓના નાસ્તવિક શૂર છે
 એમ પડિતો કરે છે ૨૧૨ ઉત્તમ ચાન્નિત્રનું પાલન કરવામા જ
 ચિત્તને રાપન કરનાર હોનાની મુનિ નના કર્મને બાવતા નથી,
 અને નિરુદ્ધ ધ્યાનમા તત્પર હોનાથી પૂર્વે બારેના કમની નિર્જગ
 કરે છે ૨૧૩

અગ પડિત

જેઓ સસાગના નામની વિન્ન હોય છે અને મોક્ષનું મુખ
 મોક્ષનામાના ઉત્સુક હોય છે, તેઓને જ મત્સુરોપોને વાસ્તવિક
 પ્રાણ (પડિત) કહે છે, તે મિનાયના પતિનામરાગીઓ તો
 પડિત ગણના અર્થને વોતનામાના છે ગુણ અતવાળો જે પુરુષ
 મર્વ પ્રાણીઓ ઉપર મમાન ક્રોધિ ગમે છે અને જેલું મર્વવા પ્રકારે
 મમતાનો ત્યાગ કરેલો છે તે જો અગ્રધીર

ભાનનાવડે યુક્ત હોય, મત્ત (પનાકમ) ભાનના સદિત હોય, તથા તત્તજ્ઞાભાજે ચિત્તને સ્થાપી કરેનારા હોય તેમ ઉત્તમ પુરુષો દ્વાતારને સુપાનરૂપ છે ૨૦૦ આ સુપાનરૂપ મદાપુરુષો ધૈર્ય ભાવનારૂં દુ ખનો ભાગ કરે છે તત્તજ્ઞાનનારૂં મર્યાના નાશ કરે છે અને જ્ઞાનભાનનારૂં કર્મનો ભાગ કરે છે ૨૦૧ લેઓ અમતાને નિરોધાગ્રહી છે, કર્મરૂપી મનુષ્યોની માથે લેઓ શુદ્ધ કરે છે અને લેઓ વિરોધી છે-૧ પણ સમજતા નથી, તેજ ઉત્તમ મનિઓ સુપાન છે ૨૦૨, લેઓ મર્ સગ ગદિત હતાં પણ અદ્યાચાત્રના મગનાગા છે, લેઓ મર્ નસ્તુ ઉપર સ્નેહ દિલ છતાં મા, માત્ર ઉપર સ્નેહરાગા છે, આ લેઓ આભૂના રહિત હતાં ૫ તપરૂપી આભૂનાની ભૂમિ છે એના યોગીજનોજ મત્ત સુપાનરૂપ છે ૨૦૩ જે ઉપર જિતનાગાગોગે હોશ પાતાના સારીર ઉપરથી પા મળતાનો ત્યા કર્યો છે, તેના સર્ પ્રાણીઓ ૥ દિલ કરવામા રજા સવમી (મુદિ)ઓ / સુપાન છે ૨૦૪

મુનિઓ કેના હોય ?

મુનિઓ પરીસહો હતનામ, સદન કરનામા, અમર્ હોય છે, કર્મનો કાષ કરનામા નિનિનાન હોય છે, શા, ધ્યાન અને તપરૂપી અવકારથી અસદન હોય છે, નુદ્ર આચારમા તત્પ હોય છે, તેમજ મન શાન હોય છે તેમની દ્રષ્ટિ શોભ્ય-સર્ પ્રાણીઓ પર સમા હોય છે તેમની ઇદિયો શાત હોય છે, તેઓ સર્ જગત ૥ પ્રાણીઓનું જીવ ઈ-ઠે છે તેમને મોહરૂપી મા મનુ શાન વચેવો હોય છે, તેઓએ કામ અને ક્રોધના સર્વથા નાશ કરેલો હોય છે, તેમની કોષ નિદા કરે કંકા પ્રત્ત સા કરે તે ને બ ને ઉપર તેઓ સમન્નિનાગા હોય છે, તેઓ મેર પર્તની એના ધીર હોય છે પોતાના મરીર ઉપર પણ સ્પૃહા રહિત હોય છે, તેઓએ ઇદિયો કાષ, લોભ, અને લયરૂપી મનુઓ પરાભન

એવો હોય છે, તેઓ નગરોપરી સ્થિતિ હોય છે, સિદ્ધિપી ગીના સગમની જ સાયમાનાળા હોય છે, નિન્તર જ્ઞાનનો અસ્થાન કર-
ધામાં જ ન પડે હોય છે અને તેઓ નિન્તર પ્રગમરમમાં જ મગ્ન
વધેલા હોય છે આના મુનિજનને ધોવાને વગ આપેલા જોડને જે
પુરૂષ અજ્ઞાનવાને લીધે તેમના પગ આત્મચર્ચ પૂર્ણ કરે છે, (તેમની
શ્રદ્ધા કરેલા નથી) તેની મર્મ ધર્મ ક્રિયાઓ નિષ્કળ થાય છે
૨૦૫-૨૦૬ તેવા મુનિઓ માધાનો નાગ હીને, ત્રાસાને ત્યાગ
રીને તથા શા. ૬૫નું હિમ્મનન કરીને અગાય એવા મોનપદને પામે
છે ૨૧૦ સર્વ ધીર પુરુષોમા મુનિઓ જ નાસ્તનિક ધીર જાણવા મોખ
છે, કાગળકે તેઓનું વિષ્ણુ કદાપિ (રાગ ક્રયાદિકવી) આપુળા-
પુણ થતુ નથી, અને તેઓ ધોવાના જ તપોમગની કર્મકૃતી મનુના
મોગ સૈન્યનો પગાળ્ય હો છે ૨૧૧, જેઓ પરીપહોને જીતવામાં
શૂનીર હોય, હડિયોનો નિશાદુ કરનામાં શૂનીર હોય, અને કપા-
યોનો વિના કરનામાં શૂનીર હોય તેઓ જ વાસ્તવિક શૂન છે
એમ પડિતો કહે છે ૨૧૨ ઉત્તમ આરિનું પાવન કરનામાં જ
ચિત્તને સ્વાપન કરના હોનારી મુનિ નરા કર્મને આનતા નથી,
અને નિગુહ ધ્યાનમા જ તત્પર હોનાથી પૂર્વે આધેવા કર્મની નિર્જેશ
કહે છે ૨૧૩

અગ પડિત

જેઓ મગારના નામથી નિન્ધા હોય છે અને મોક્ષનું મેષુ
મેળવનામાં જ હિમ્મત હોય છે, તેઓને જ નિષ્કૃષ્ટોએ વાસ્તવિક
ગ્રાહ (પડિત) કહે છે, તે ગિનાયના પગિતિમરાગીઓ તો
પડિત રાજના અર્થને વોનમારા છે એવું મનનાગો જે પુરૂષ
સર્વ પ્રાણીઓ ઉપર મમાન દ્રષ્ટિ રાખે છે, અને જેણે મર્મવા પ્રમરે
મમતાનો ત્યાગ કરેલો છે તે જ મોખપુગીમા જાય છે ૨૧૪-૨૧૫

અરા શૂરવીર

જે પુરુષ ઇ દ્રિયોનો જય કરવામા શૂર-વીર હોય અને કમન
અવ કરવામા કાયર હોય જેલે તત્ત્વાર્થની નિચારણામા મન
સ્થાપન કર્તુ હોય, જે પોતાના શરીર ઉપર પણ નિ સ્પૃહ હોય
જે પરીસહોદૃષ્ટી મહા શત્રુના સૈન્યનુ દબન કરનામા અમર્થ હોય
તથા જે કન્યાઓનો નિજ્ય કરનામા શૂર-વીર હોય તેજ તરનથી શૂર
વહેવાય છે ૨૧૬-૨૧૭ જેઓ સસારનો નાશ કરનાર ચારિત્રી
સત્તા પાના કરે છે, તે પુરુષોજ રાગ દ્રેષનો હાથ કરીને મોક્ષપદને
પામે છે ૨૧૮ જેઓ શરીર ઉપર પરશનાના મગધી વ્યાસ છતા
મિથ્યાત્વાદિક અભ્યતર મગ્ન રહિત હોય છે અને નિરતર બ્રહ્મચર્યનુ
પાલન કરનામા તત્પર હોય છે તે ધીન પુરુષોજ જ્ઞાનને
અસ્થાસ કરનામા તત્પર હોય છે તે કોઈ ૨૧૯ જ્ઞાનની
જ્ઞાનનાથી ગમ્ભિરમાન થયેલા ધીર પુરુષો નિચળ આત્માવડે અમ્રમત્ત
નામના મુલાને (શુભસ્થાનને) પામીને આત્માનુ હિત સાધે છે
૨૨૦ જેઓ સસારના વાસવી ભીર હોય છે, તેઓએજ બ્રાહ્મ
અને અભ્યતર સગનો ત્યાગ કરેલા હોય છે અને જેઓ વિષ-
યોધી નિવૃત્તિ (નિરામ) પામ્યા હોય છે, તેઓનુ જ દનિત મ-
ગંસાપાન છે ૨૨૧

મનુષ્ય જન્મને હાડી જનાર

ગતુ અને મિત્ર વિષે, માન અને અપમાનને વિષે, લાભ અને
અવાસને વિષે તથા માટીના ઢંકા અને સુન્દરને વિષે જેની સમાન
કષ્ટિ હોય છે, સમ્યક્જનની જ્ઞાનનાવડે જેના મુદ્દ પરિણામ હોય
છે, જે જ્ઞાનની એનામા (જ્ઞાનાવ્યાસમા) જ નિરતર તત્પર હોય
છે, જે ચારિત્રી આચરણ કરવામા આસક્ત હોય છે અને જેને
અભિપ્રાયા માન એક મોક્ષના મુખની જ હોય છે, એવા મુનિને

લેખને જે હું જુદિવાળો પુરૂષ તેને મહાત્મા ગુરૂ તરીકે માનતો નથી, તે પુરૂષ પોતાના મનુષ્ય જન્મના ઉત્તમ કૃતિને મર્યાદા પ્રકારે હારી જાય છે ૨૨૨-૨૨૪

જીવિત મરફા.

શામલિકર્થી રહિત, ૬૬ મનપાળા, નિર્મળ ચિત્તવાળા અને શ્રેષ્ઠ જુદિવાળા ધીર પુરૂષો મર્યાદા મગતો ત્યાગ કરી તપસ્યા કરે છે ૨૨૫ જેઓનું ચિત્ત સસારથી ઉઠેન પામ્યું હોય, જેઓ મોક્ષના મુખની જ મ્હા રાખના હોય, અને જેઓ સર્વ સગથી નિવૃત્ત થયા હોય, તેઓનું જીવિત ધર્મ-પ્રગટ્ય છે ૨૨૬. જેઓ સાત ભયના સ્થાનોની મહિત હોય, જેઓ (ભાર)નિદા મહિતપણે (નિરેક પૂર્વક) શાન કરનાર હોય, અને જેઓ ત્રિકાગ (મર્યાદા) સયમયોગે કરીને યુક્ત હોય (મયમયુક્ત હોય) તેમનું જીવિત મદદ છે. ૨૨૭ જીવ આર્ત અને શૃંગારનો ત્યાગ કરવાથી તથા ધર્મ અને મુખ્યધ્યાનનો આશ્રય કરનાથી અનંત મુખને આપનાર અશ્વ મોક્ષને પામે છે ૨૨૮ જુદિમાન્યતિ આત્માને નિયમમા નાખી-નિશ્ચળ નાખી, નિરોધી પરાધ મુખ થય, તમા જ્ઞાનના અવ્યાસમા તત્પર થય (ગ્રાપણે આત્મહિતને-મોક્ષને સાધે છે ૨૨૯ સાધુઓ જેમ જેમ મગ (મગ-મોહ, મમતા-પરિમહ) નો ત્યાગ કરતા જાય છે, તેમ તેમ તેના કર્મો ક્ષીણ થતા જાય છે, અને જેમ જેમ કર્મની ક્ષીણતા થતી જાય છે, તેમ તેમ મોક્ષપદ તેમની સમિધે આવતું જાય છે ૨૩૦

ઉપદેશામૃત.

આ શરીર, ધન, મી, પુત્રાદિક કે જેને અહીં તણેનજ પરસોકમા જતાવું છે, તેને પોતાના કેમ કહી શકાય ? પ્રમાણે વીચારીને વિદ્યાન પ્રગટ્ય જીવિતમા -

ત્યાગ કરે છે ૨૩૧ જેઓ મગ (પરિમલ) નો સચય કરનારો આરાકત થયેના છે, તેઓને ખરેખર ધોતાનો આત્માજ પ્રિય-નહાવો નથી, કેમકે જો આત્મા પ્રિય હોય તો આત્માનોજ અપકાર કરનાર છુટ્ટ વસ્તુનો સ્વીકાર તે નજ કરી શકે ૨૩૨ કેનજ ગરીબના સગથીજ આરંભની પ્રવૃત્તિ વાય છે, અને તે ગરીબ જ આનંદ છે, આત્માજ રતા કરના શક્તિમાન નથી, તેથી નિદાન માણસે તેવા શરીર પર પ્રીતિ ન રખતી જોઈએ ૨૩૩ મગથી વિપર્યો પરની લોબુપના ઉત્પન્ન થાય છે, વિપર્યોની લોબુપતાથી ધનાઢિકનો સચય કરનાની ઈચ્છા થાય છે તેના સચયથી લોભ નરે છે, અને લોભ વધવાથી સસારની વૃદ્ધિ થાય છે ૨૩૪

નિર્મમત્ત.

મમતાથી લોભ ઉત્પન્ન થાય છે લોભથી રાગ ઉત્પન્ન વાય છે, અને રાગથી દ્રવ ઉત્પન્ન થાય છે અને દેવ ઉત્પન્ન થનાથી દુઃખની પરપરા પ્રાપ્ત થાય છે, તેથી નિર્મમતા જ ઉત્કૃષ્ટ તત્ત્વ છે, નિર્મમતા જ ઉત્કૃષ્ટ મુખ છે અને નિર્મમતાને જ પડિતોએ મોક્ષનું ઉત્કૃષ્ટ પ્રીત કર્યું છે તિરતર આત્માને તિરે નિર્મમતાની નિશ્ચય સ્થિતિ થઈ હોય તો સસારની સ્થિતિને નાશ કરાડે પરમ ઉત્કૃષ્ટ મુખ પ્રાપ્ત થાય છે ૨૩૫-૨૩૬ દ્રવ્ય સર્વ નમ ના અનર્થોનું મૂળ છે, નમ મોક્ષમુખનો નાશ કરનાર છે દ્રવ્ય કરાચોને ઉત્પન્ન કરનાર છે અને દ્રવ્ય જુ ઝોને પ્રાપ્ત કરાનનાર છે ૨૩૮ હે પ્રાણી ! તે આ મસારમા ભ્રમણ કરતા અનેક નાર દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરીને તેને તજે ન પડ્યું છે, તો રૂઝીથી તેમા પ્રીતિ કરતી તે ભોજન કરેતા અન્નન વમન રૂઝીને પાકુ તેને પ્રદાન કરનાની જેમ અયત અથો ય છે ૨૩૯ આ જ ગતમા કયો પુરૂષ ધનને સાથે લઈને પરવોકમા ગયો છે ? કોઈજ નહીં, ત્યારે જા માટે તપતારથી અગ્નિથી તાપ પામેવો પ્રાણી દારૂ કમને જાય છે ? ૨૮

મતોપ

તૃપ્તાવડે અધ થયેલા મનુષ્યો હિન કે અદિત જોડ શકતા નથી, પરંતુ બુદ્ધિમાન મનુષ્યો મતોપરથી અજનને પામીને-આ-જને સ્પષ્ટ, રીતે પોતાના હિતાહિતને જોઈ નકે છે ૨૪૧ નિયમશુ ધર્યા સતોપરથી એક જનને પામીને જાણકાર મન્માર્ગમા ગમન કરી મુખી થાય છે ૨૪૨ વૃષ્ટાપરથી અગ્નિ લીતા પામેલા મનુષ્યને શુભ ક્યાથી હોય જોયો ધનનો સચકરનામા આગકાહેાય છે, તેઓને મનુષ્યના પ્રાપ્ત થાય છે ૨૪૩ મતોપી મનુષ્યોજગત મુખી છે અને અસતોપી જનો મનુષ્યો છે આ પ્રમાણે તે બંનેનું અતર-તર-પત જાણીને મતોપમા જ પ્રીતિ કરી ચોગર છે ૨૪૪ હિ મનુષ્યિ-માનુ દ્રવ્યની આશાને દૂરથી તજીને તુ મતોપજ રાખ તેમ કરવાથી તારે કરી આ દીર્ઘ મમાન્મા જમણ કરવાનું મહેને નહીં ૨૪૫ સતોપી મનુષ્યો જ તત્તરથી ધનાઢ્ય છે, કારણકે તે બીજાની પામે યાચના કરતા નથી મહાપુરુષોને બીજાની પામે પ્રાર્થના કરી, એ ઉકૂચ દારિદ્ર્ય (લિધતા હવકાર્ણ) કારણ છે ૨૪૬ વૃગા-રથી અગ્નિથી તાપ પામેયું હવ અતત બળે છે તેને શાત કરના માટે સતોપરથી જળ વિના બીજી કોઇ સમર્થ નથી ૨/૭ જેઓએ નિર્મમતા વડે વામિત થયેલ સતોપરથી જગત પાત કર્યું હોય છે, તેઓ જેમ ફર્જન માગમ મે રીનો ત્યાગ કરે છે તેમ માનસિક દુખનો ત્યાગ કરે છે, અથાત તેમને માનસિક દુખ હોતુ નથી ૨૪૮ જેઓએ તૃપ્તા લોભ રથી વૃદ્ધાને નામ કરતાક મતોપરથી અમૃતતુ પાત કર્યું હોય છે તેઓએ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનું પ્રગળ કાળુ ઉપાર્જન કર્યું છે જેમ જાપાનુ ૨૪૯ મુનીશ્વરો લોકાનો નાશ કરના સતોપને માદા કરે છે, ફોબાની શાતિને માટે ધૃતિ-યર્થ-મમતાને ધાગા કરે છે અને તપની વૃદ્ધિને માટે જ્ઞાનને ધારણ કરે છે ૨૫૦

મયોગજ દુ ખદાયી છે

જ્ઞાન અને દર્શનથી ચુકત એક માટે આત્મા જ પ્ર-સાદ્યત છે, અને સયોગ લક્ષણનાળા ળીજ સર્વ પદાર્થો આદ્ય છે એટલે અનિત્ય તેમજ ક્ષણનિનાશી છે રથા આજીવન મયોગના કારણથી જ હુ ખની પરપગને પામ્યો છે, તેવી સયોગ સબધને ત્રિવિધ-મત, રચન અને કાયાએ કરી ત્યાગ કરેલો લેએ રથા પૂરે જિતેશ્વરેશી જે જીવશક્તિ પદાર્થો કહેવા છે, તેઓની વર્ત ॥ (અવરૂપ) આ યથા છે એટલે કે તે પદાર્થો તેવા પ્રકાર ॥ નરી જેમ જે ચિ-તવતુ તે નિરર્થક છે-નિ'દગ ॥ રપ૩ નિપતીત બુદ્ધિવાળો જીવ જેમ જેમ મમતા કહે ॥ તેમ તેમ તેને ચાલવડીની ઠમનો બધ થાય છે રપ૬ જેમના ચિત્ત અજ્ઞાનથી આત્માનિ થયા હોય, જેમનો આત્મા રાગદ્વેષને વસ થયેલો હોય અને જેઓ આરભમર અનર્તતા હોય, તેઓને બન પામેવાની જેમ દિતની પ્રાપ્ત થતી નથી-તેનાથી હર ગહે છે રપ૫ પરિચલના સબધથી જીવને ગગ દ્રેષ ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે રાગદ્વેષ જ કર્મના નિવિડ બધનું કારણ છે રપ૬

ਅੰਤਿ ਪਸ਼

સર્વ સંગોને મગ્નુપ કુળ તથા કર્મોને સમિત (કાષ્ટ) રૂપ
કરી ધ્યાનરૂપી અગ્નિમા આહુતિ આપરી-હોમ કરવો, એ ભા-
વ યજ્ઞ (ખરો-પારમાર્થિક યજ્ઞ) મહા કુળો (મોક્ષને) આપી શકે
છે રૂપ છત્રો મગ્નુપ યજ્ઞ અને સોમ - નમો
રૂપ ભોખા તે આ ભાવમના અનત
મથી રૂપ

ਅੰਤੀ ੨

તે જ પ્રજા (શુદ્ધિ) કહેવાય છે,
જાતે શુભ કાર્યના આ-લમ્બા તત્પર

મિત્રાચની અથ પ્રજા તેા નિઃશ અને અશુભ કર્મને ઉપાર્જન કાવનારી જ છે રપ૬ જે પ્રજારથી સ્ત્રી સર્વ શુભ કાર્યમા પ્રીતિ-વાળી હોય છે, જે હેય અને ઉપાદેય ત ને જાણે છે, અને જે નિરતર શુભ આપનારી છે, તે પ્રજાકથી અને જ પુરુષ મેનથી જો, જે ૨૬૦

દયા.

મર્મ મનોવાચિક રૂપને આપણી કપારથી અગનાને નિગંતર મેનની. કે જેને એવવાથી તે ત કાળ મનને કરુણામય કરી દે છે ૨૬૧ હુ યને આન આપનારી મૈત્રીથી અગનાનુ નિરતર મેનત કરતુ જોઈએ, કે જેની મેન ચિત્તને દ્વેષ રહિત કરે છે ૨૬૨. ઉદાર ચિત્તનાળો જે પુરુષ મર્મ પ્રાણીઓ ઉપર દયા અને મૈત્રીમાન રાખે છે, તે પુરુષ બાહ્ય અને આજ્ઞાતર મર્મ મનુષ્યોનો પરાભન કરે છે ૨૬૩

ગમ-ક્રમા.

દય ક્ષન કાળ બાવાદિ ભેદનાળી ભમ્પિઓનાળો જે પુરુષ ધર્મદેશના દેનાની મજિનર ધર્મદેશના આપીને પ્રાણીઓને ઉપ-ગમ પમાડે છે, તેને હમેશાં કર્મની નિર્જિરા થાય છે ૨૬૪ જેઓને સમતારસ પ્રાપ્ત થયા ન હોય, તે પુરુષો પશુને તુચ્છ છે, કારણ કે તેઓ કેવળ માત્રના જ્ઞાનથી મનુદ્ધિનાળો હોના છતાં કામ અને અર્થમાજ મગ્ન થયેલા હોય છે ૨૬૫ જે પુરુષ ગમાદિક ગુણહીન હોનાને હીને અચોગ્ય હોય, તે કર્મનો નાશ કરનામા તત્પર એના ચિત્તને પ્રાપ્ત કરી શકેના નથી, મોહકથી સત્ત્વનો નાશ કરનામાં ગમ (પ્રીતિ) કરી શકેના નથી, અને કામના સમુદ્ધ ઉદાર દ્વેષ (અમાન) ધારણ કરી શકેના નથી ૨૬૬ હે પ્રાણી ! નરક અને તિર્થ થ ગતિમા નિરતર જામણ કરતા છતાં પણ તારા ચિત્તમા

સયોગજ દુ ખદાથી છે

જ્ઞાન અને દર્શનથી યુક્ત એક મારો આત્મા જ મુન-શાધન છે, અને સયોગ લક્ષણના આ ધીજીત સર્વ પદાર્થો બાદ છે એટલે અનિત્ય તેમજ ક્ષણિકનાથી જી રપ૧ આ જી સયોગના કારણથી જ દુ ખની પર પરાને પામ્યો છે, તેવી સયોગ સંબંધને ત્રિવિધ-મન, રચન અને કાયાએ કરી ત્યાગ કરવો જોઈએ રપ૨ પૂરે જિતેન્દ્રોએ જે જીનાદિક પદાર્થો કહેવા છે, તેઓની વર્તના(સ્વરૂપ) અથવા જ એટલે કે તે પદાર્થો તેના પ્રકારના નથી જોમ જે ચિત્તનુ તે નિરર્થક છે-જિહ્વા છે રપ૩ નિપરીત બુદ્ધિનાજો જી જોમ જોમ મમતા કરે છે તેમ તેમ તેને ચિત્તરૂપી કમનો બધ થાય છે રપ૪ જોમના ચિત્ત અજ્ઞાનથી આત્માનિત થરા હોય, જોમનો આત્મા રાગદેવને નરા થયેલો હોય અને જેઓ આરભમાં પ્રવર્તતા હોય, તેઓને કાન પામેનાની જેમ દિતની પ્રાપ્ત થતી નથી-તેનાથી દૂર રહે છે રપ૫ પરિમહતા સમ રથી જીને ગગ દેવ ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે ગગદેવ જ કર્મના નિવિઢ બંધનુ કારણ છે રપ૬

ખડે યજ્ઞ

સર્વ સંજોને પશુરૂપ કરી તથા કરોને સમિત (કાણ) રૂપ કરી, ધ્યાનરૂપી અગિમા આહુતિ આપવી-હોમ કરવો, એ જોમ યજ્ઞ (ખરો-પારમાર્થિક યજ્ઞ) મહા દુગ્ધને (મિશ્રને) પ્રાપ્તારો છે રપ૭ જી-તેના રાજસૂત્ર યજ્ઞો અને રોકડો અધ્યયેય યજ્ઞો કયા હોય તોપણ તે આ જ્ઞાનયજ્ઞના અનતમા લાગતી તુલ્ય પદ થતા નથી રપ૮

ખડી પ્રજ્ઞા

તે જ પ્રજ્ઞા (બુદ્ધિ) કહેવાય છે, કે જે આત્માને હિતકારક અને શુભ કાર્યના આરભમાં તત્પર કરી શમરસને પમાડે તે

સિવાયની અથવા પ્રજા તો નિરૂપ અને અશુભ કર્મને ઉપાર્જન
મગનારી જ છે રપ૬ જે પ્રજારૂપી સ્ત્રી સર્વ શુભ કાર્યમાં પ્રીતિ-
યાળી હોય છે, જે હૃદય અને ઉપદેય તત્ત્વને જાણે છે, અને જે
નિરતર શુભ આપનારી છે, તે પ્રજારૂપી સ્ત્રીને જ પુરૂષ
મેનવી ભેદ, ૨૬૦

દયા.

સર્વ મનોવાંચિકા રૂપને આપનારી દસાંત્રી અગતાને નિરતર
મેનવી, જે જેને સેવાથી તે તત્કાળ મનને કંટલામય કરી દે છે.
૨૬૧ હું અને આનંદ આપનારી મૈત્રીરૂપી અગતાનું નિરતર મેનવી
કુશ્વ જોડી, જે જેની સેવા ચિત્તને દેવ તથા કૃત કરે છે ૨૬૨-
ઉનાર ચિત્તનાળો જે પુરૂષ સર્વ પ્રાણીઓ ઉપર દયા અને મૈત્રીભાવ
રાખે છે, તે પુરૂષ બાદ અને અત્તર મર્વ મનુષ્યોના પરાભવ
કરે છે ૨૬૩

ગમ-ક્ષમા

દ્રવ્ય દેવ કાળ વાયાદિ સેનાળી બંધિઓનાળો જે પુરૂષ
ધર્મદેશના દેવાની મંજિત ધર્મદેશના આપીને પ્રાણીઓને ઉપ-
ગમ પમાડે છે, તેને હમેશા કર્મની વિજિત થાય છે ૨૬૪ જેઓને
સમતારસ પ્રાપ્ત વધો ન હોય, તે પુરૂષો પશુને તુલ્ય છે, કારણ કે
તેઓ દેવ શાસ્ત્રના જ્ઞાનરૂપી અમરિનાળો હોવા છતાં કામ અને
અર્થમાજ મગ થયેલા હોય છે ૨૬૫ જે પુરૂષ સમાધિક ગુણહીન
હોવાને લીધે અયોગ્ય હોય, તે કર્મનો નાશ કરનામા તત્ત્વ એના
ચિત્તને પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી, મોહરૂપી મનુષ્યો નાશ કરનામા
રાગ (પ્રીતિ) કરી શકતો નથી, અને ક્રાંતના સમૂહ ઉપર દ્વેષ
(અમાન) ધારણ કરી શકતો નથી ૨૬૬ હે પ્રાણી ! નરક અને
તિર્થ ય ગતિમા નિરતર જમણ કળા છતાં પણ તારા ચિત્તમાં

પાપને નાશ કરનાર ગમગમનો લેશ પણ પ્રાપ્ત થયો નહીં, પરંતુ
 હે બદ ! ચિત્તને વ્યાનદ આપનારી અને નિરતર મુખ કરનારી
 હામા નામની કુળનકુલે તારે પગપથી અને એની યોગ છે
 ૨૬૭-૨૬૮ પૂર્વે મચ્ય કહેલુ ટુ ખાલક કર્મ હામાનડેજ હીજીતાને
 પામે છે, અને ચિત્ત દ્વેષ તથા બયથી સદિત વર્ષ શુદ્ધતાને પામે છે
 ૨૬૯ પ્રજા અનીષ્યા (૨૭૦ ગહિત ૧૭૫), મૈત્રી, સમતા, કૃત્ય
 અને હામા આ નામની હામાઓડ નિરતર સમ્યગ્ત સહિત રોનન
 કરતું કાળા કે તેઓ ગિદ્ધિથી પ્રામાન્માં નિરામ કરનારુ ટુખ
 મામ કરી આપે તેવી ગહિતમાન છે ૨૭૭ હે પ્રાણી ! જો તુ પો
 તાના આત્માનુ હિત કહેતો હોય તો આ અપકર સસાગી ભય
 પામ, જિનર્મ ઉપર પ્રીતિ કર, અને પૂર્વે કરેલા પાપકર્મને
 શોક કર ૨૭૧

સત્તમગ (કુમગ ત્યાગ)

હે છત્ર ! ગર્વ દાષને ઉત્પન્ન કરનાર કુમગનો મર્નદા ત્યાગ
 કર્યો યોગ્ય છે, કારણ કે કુસ ગમી મુખીજન પણ તત્કાળ લાગતાને પામે
 છે ૨૭૨ ગમી પડિતોમે નિરતર મુખ આપનાર ગતસગ કર્યો
 યોગ્ય છે, કારણ કે ગુપ્તીન મનુષ્ય પણ ગતસગરીજ ગુપ્તતાને પામે
 છે ૨૭૩ ટુર્જનના ગમગરી સત્તમગનો અરિન પામ મહિન થાય છે,
 કેમકે ગાળના મગધી દહીપ્યમાન સર્વના કિરણો પામ હીજી થાય
 છે. ૨૭૪ સત્તમગ કતાપિ અમ પુરુષનો મગ કર્યો નહીં કયાવની
 શ્રીના હાથમા ગટેલુ કુધ પણ મહિતારૂપ લેખાય છે ૨૭૫ પડિ
 તોએ રાગાદિ મહા દોષોનેજ દુર્જનરૂપ કહ્યા છે, તેથી તત્તજ્ઞાની
 જનોમે સર્વન તેમનો સગ તજવા લાયક છે ૨૭૬ લોકો ટુલો-
 નીજ પૂજા કરે છે, અને મુખોજ આત્માનુ કલ્યાણ કરનાર છે, મહા
 પુરુષો પણ મુખરહિત હોય તો તે મનિન છે ૨૭૭ કુમગીન મનુ-
 ષ્ય પણ સદ્ગુણે કરીને જાગતાને પામે છે, અને દિતમ કુળમાં

ઉત્પન્ન થયેલા પુરુષ પાડુ ગુણ રહિત હોય તો તે તત્કાળ લુપ્તતાને
પામે છે ૨૭૮ સંચારનાળા પુરુષને ઈદ્ર સંહિત સર્વ દેવો પૂજે
છે, અને દુનિયાગી મનુષ્ય આ લોકમા પુત્રોનડે પણ નિદાન છે
૨૭૯ જોયો ચારિત્ર્ય મહાજી કરીને પછી તેના ત્યાગ કરે છે, તેઓએ
ચક્રવર્તીપણાગે ત્યાગ કરી દામપદ સ્વીકાર્યું છે એમ
જાણવું ૨૮૦

શીળ

નિરતર શીળને ધારણ કરનાર પુરુષોના આત્મા આ લોકમાં
તથા પરલોકમાં મનુષ્યોને વિષે અને દેવોને વિષે જાગૃતતાને પામે
છે ૨૮૧ તત્ત્વ જ્ઞાનવામા તેઓ થયેલા, શીળનું સ્વયં કરવામાં
તત્પર અને મહા ઉદ્યમને ધારણ કરનાર પુરુષો મહા ધોર આપત્તિને
તરી જાય છે ૨૮૨ શીળવ્રતને ધારણ કરનારા મનુષ્યોનું તત્કાળ
મૃત્યુ થાય તે સાચું છે પરંતુ શીળ રહિત પુરુષો કલ્પાત કાળ-પ્ર-
લયે કાળ પર્યંત (ધાઓ કાળ) છોડે તે સાચું નથી ૨૮૩ શીળ ધા-
રણ કરીને પર ઘડને વિષે લિપ્ત ભાગની મારી ડે-લિપ્ત ભાગી
છેવડે સાચું છે, પણ શીળનો ભંગ કરીને માત્રાજ્ય સંહિત છોડ-
વું સાચું નથી ૨૮૪ શીળવ્રતમાં પ્રવેશ ધનહીન જ્યાં પણ
સર્વ જગતમાં પૂજાય છે, પરંતુ શીળ રહિત ધનાઢ્ય હોય છતાં તે
સ્વજનોમાં પણ પૂજના યોગ્ય જણાતો નથી ૨૮૫ શીળરૂપી ચૈત્ત્ય-
ચીવી ચુકત એવું દારિદ્ર્ય પણ શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ શીળ નિના ચક્રવર્તી-
નો વંશન પાડુ સાચું નથી ૨૮૬ મંચારી (શીળવ્રત) પુરુષ ધન
રહિત હોય તો પણ તે યુક્તિનગરીનો સ્નામી થાય છે અને સદાચાર
રહિત પુરુષ ચક્રવર્તી હોય તોપણ તે કુખની પર પડેને પામે છે.
૨૮૭ જોયો નિર્મળ શીળને ધારણ કરે છે, તેમને રાત્રિ પણ મુખકા-
ચક્ર થાય છે, પરંતુ શીળ રહિત પુરુષોને દિવસ પણ મુખકાચક્ર
ચતો નથી ૨૮૮.

કોધ

પ્રદીપ્ત થયેલા કોપાગ્નિ તેજ સમયે પ્રથમ તો ટહુનેજ બાળે છે અને પછી વૃદ્ધિ પામે તો ચિરકાળથી ઉપાર્જન કહેલા સર્વ ગામ (ચારિત્ર) ને ભસ્મમાત્ર કરે છે ૨૮૬ કોપથી સંસારને વધારનાર દાડળા કર્મ વૃદ્ધિ પામે છે, કોપથી શુઝની આપેલી શિક્ષા નાશ પામે છે અને કોપથી ચિ કાળથી ગાયેલા તપ યજ્ઞ તત્કાળ નાશ પામે છે ૨૮૭ દુષ્ટ માનડે કરીને (કોપ કરનાવડે કરીને) જે કર્મ પૂર્વે ઉપાર્જન કર્યું હોય, તેના ઉચ્ચ વખતે તેનું ફળ મહા ઉન્ન પ્રાપ્ત થાય છે, તેથી કોપ પડિત બીજા ઉપર દેવ કરે ? કોપ ન કરે ૨૮૮

કર્મઋણ

જે પુણ્ય આત્મ મુખ (નૈમયિક મુખ) નો ત્યાગ કરી આતાપનાદિક કષ્ટનડે પાપનો નાશ કરે છે, તેને કર્મરૂપી ઋણની શુદ્ધિ થનાથી કેમ એક મુખ પ્રાપ્ત ન થાય ? ચારજ ૨૮૯ જેમ ક્રોધનું ઋણ દૂર કરનાથી ચિત્તની સ્વસ્થતા થાય છે, તેમ કર્મઋણ દૂર કરનાથી મુક્તિમુખ પ્રાપ્ત થાય છે ૨૯૦ જે પુણ્ય મનુષ્યોને પામેલા કૃપાયાદિકને શુદ્ધિ પ્રયોગના સામર્થ્યથી વશ કરે છે, તે જ ખરો દૂરો અને તેજ ખરો પડિત કહેનાય છે ૨-૪

નિનાદ

નિનાદ જોયે કવદ્ધ જો મનુષ્યોના ધર્મ, અર્થ અને કામનો નાશ કરે છે કારણકે વૈરાગ્યરૂપી અજનનડે આત્મ્યા છતાં પણ તેના મનુષ્યો નિરતર અહિતકારી કર્મમાજ તત્પર હોય છે, તેથી ઉત્તમ જનોએ નિનાદ (વિતકાનાદ) કહિ ન કહ્યો ૨૯૧ જો નિરતર કામાનડે શુદ્ધ હોય છે, તે મનુષ્યો જ ધન-વધે

હે તેઓ શક અને લોભી પુરુષોથી ઠગાય તો પણ તેમની સાથે
 સાદ-કપડું કળતા નથી હુકમાની મહન કરે છે રૃદ્ધ જેઓ
 નવા મઠથી ઉતરે (દબ્યની મઠદિવાળા) હતા, તેઓ પણ
 જન માથેના નિવાહથી નષ્ટ થયા છે-નિર્ધન થયા છે, તેથી કરીને
 જોને ત્યાગ કરવો પડે તે માગે, પરંતુ ખજ પુરુષોની સાથે વિવાદ
 કરે તે મારો નહીં રૃદ્ધ

મદ-માન

અહકાર (માન) એ જીવના નાશને માટે છે, વૃદ્ધિને માટે નથી
 કેમકે જીવનાને વખતે દીવાની ગિણા પણ ઉત્તમ વધારે તેજની
 થાય છે, પરંતુ પછી તત્કાળ તે દીવો જીવ્યાં અપ છે રૃદ્ધ આ
 જીવ ચિરકાળ સુધી અનેક પ્રકારની નીચ ચોનિઓને વિષે વારંવાર
 પ્રમણ કરીને એકાદ વખત ઉચ્ચ જોતને કંઠ્ય પામ્યો, તો તેથી
 કરીને ઠાણ જુદિમાન અહકાર ધારણ કરે ૧ રૃદ્ધ રાગદ્રેષપ્રી
 જે મહારાજાઓ છે, તે ગોક્ષના મધ્ય માર્ગમાં જો તરીકે રહેલા છે,
 તેઓ ઘણા ઠાણે મહા કબૂતરે આ જીવે ઉપાર્જન કરેલા જ્ઞાન, પાન
 અને તપ રૂપી રત્નને હાડી લે છે ૩૦૦

ઓધિ-સમકિત.

હે લભ્ય પ્રાણી ! અનેક ચોનિઓથી બ્યાસ એના આ મમારમાં
 તે ચિરકાળ પન્નિમણ કર્યું, ત્યારે તને મહા કબૂતરે આ જિનધર્મની
 ઓધિ (સમકિત) કે જે અત્યંત દુર્લભ છે તે પ્રાપ્ત થયેલ છે.
 ૩૦૧ સસાગનો ઉચ્છેદ કરનારી તે ઓધિને પામીને હવે જુદિમાન
 પુરે એક નિમેષ માત્ર પણ પ્રમાદ કરે તો ચોગ્ય નથી.
 ૩૦૨ તેમ જના જે મૂંઝ પુરુષો નિમિષમાં લાલચુ થઈને
 પ્રમાદ કરે છે, તેઓ ચિરકાળ સુધી.

પ્રતિમા વાર-વાર ઉત્પન્ન થાય છે ૩૦૩ જે મનુષ્યને પોતાની આત્માજ વશનથી નથી તે પુરુષને બીજા પ્રાણી સી રીતે વશ થાય ? જેને પોતાનો આત્મા નગ કરી લે, એના માન પ્રકર ત્રણ લોકના છપો વશનથી થાય છે ૩૦૪

અંત મુખ.

જે મુખ આત્માને આવીન છે તેજ તરની મુખ છે, પરંતુ જે મુખ સ્ત્રી, પત્ન, મિત્રે અથવા પારને આવીન છે, તે વાચનિક મુખ થી, પણ કુખ્ય છે એમ પતિના કહે છે ૩૦૫ જે પ્રાણી જોગ તેજની સમજાને પાળી નહીં તરુને આધીન જે મુખ છે તે કુખ્ય છે એમ ત્રિયાગીને તુ આત્માને આધીન જે મુખ છે તેનો સિનગ કર ૩૦૬ આ એકમા જે આત્માને આધીન છે તે જ મુખ છે, અને જે પત્ન આવીન છે તે મુખ નથી આ પ્રમાણે મારી રીતે જનનામ મનુષ્યો ગસારમુખમા ક્રમ મોહ પામે ન જ પામે ૩૦૭ નિમગનનાથી મોખને સિદ્ધ કરનાર કલમ મુખ પ્રાપ્ત થાય છે અને જાણ પામતા મગધી સસારની વૃદ્ધિ કરે નાર કુખ્ય પ્રાપ્ત વાર છે ૩૦૮ પૂર્વ કર્મનો વિપાક ઉદયમા આત્માને તેની બાધા સહન કરનાર જે કર્મનિર્જરા-કર્મનુ જોધ કરનાર છે-થાર છે તે જાને કહેના માલમને તેના ક્ષત ઉપર અમુક વસ્તુનરે તાલન કરી તેની થી નિ-નેના માહા પરિણામને નિનાર કરવા હુદન છે, તે કારણ માટે થેરના પુત્રે કર્મનો વિપાક જોળ થીને પણ તેની નિજસ કરી મહાવીર સ્વામીની જેમ ૩૦૯

સાંસારિક ડુ જો અજ્ઞ જનાનેજ બાધ કરે છે, ત્રિયશક્ત મનના બાને જાન કરવા નથી, કારણ કે અજ્ઞ જનોજ અજ્ઞાનવટે નવા નવ કર્મ ઉપાજન કરે છે-માટે છે દ્રષ્ટાત-પનથી આકારાનું પુ ઉં છે, કાર્ય મરૂ પરતનુ ગિખર ચમાયમાન થતુ નથી ૩૧૦

જ્ઞાનનું ફળ-વિરતિ.

જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયાનું મુખ્ય ફળ એજ છે કે એક આરિની
 મિ વાય, પરંતુ મોટી સમદ્ધિ પ્રાપ્ત વાય એ વર્ગ જ્ઞાનનું ફળ
 વી કારણ કે મદ્ધિ પ્રાપ્ત થનારી તે ઉનટી કમનો
 દ્વિ થાય છે, અને આગ્નિ પ્રાપ્ત થનારી કર્મનો ક્ષય થાય છે ૩૧૨
 ધર્મોએ શુભજ્ઞાનનું મુખ્ય ફળ-ફળ સવગળ કહે છે, તેવી
 કર્મને જેઓ તે જ્ઞાનથી રાત્રી પ્રાપ્તિને જ-છે છે, તેઓ અમૃત-
 માથી નિવેને ૦ ૩૩ એમ જા ૧૩ ૩૧૨ આત્મન દુર્લભ એવું
 શુભજ્ઞાન આગ્નિ અને યમ (નિયમ) રૂપ રત લેગોની પાસે
 હોય, તે પુરુષોનેજ ધનાદ્ય કહેવા છે, તે મિનાયના ધીનઓ નિ-
 ત્ય નિર્ધન જ છે ૩૧૩ આત્મન કર્મનો યમ કાળ ભોગવડે
 કર્મને ઘેરા દેવ, ૦ ૬, ચક્રવર્તી કે રાજા તપિને પામ્યો છે ? દા
 પણ લોગની તૃપ્ત થતું જ નથી ૩૧૪ મર્ગની અદ્ય રહેવા ચિ-
 તના દોષ તી મિ રાત્રી કરનાથી દૂર થવા નથી ૦ ૭ ૩૧૫ અપનિત્ર
 મનિરાત્ર પાત્ર છેકડો વળત જળની મા એ તાપન તે પનિત થતું
 નથી ૩૧૫

અર્થ રનાન

જો આત્મા પ્રગમ સ્વભાવીન થયેલો હોય તે તે આત્મા જ
 મહાતીર્થ છે, અને તે તે આત્મા પ્રગમ સ્વભાવી ન હોય
 તે ગંગાદિક તીર્થો કરના તે નિ કળ છે ૩૧૬ રીગતરૂપી જ
 જમા આત્મ કરનાથી જ આ જુગની શુદ્ધિ થાય છે પૃથ્વી પરના
 સર્વ તીર્થોમા આત્મ કરનાથી જુગની શુદ્ધિ વતી નથી ૩૧૭
 જેઓ દયા ધમનું પાત્રના કરનામા તપર થને ગંગાદિકના ત્યાગ
 રૂપી રનાનને કહે છે, તેઓમા મન, રચન અને કાયાના યોગ આત્મ ત
 નિર્મળ માય છે, ૪૨૬ જ

જાણના નથી ૩૧૬ મુકે

જ્ઞાનરૂપી જળનરૂપ નિરતર આત્માને સ્નાન કરવું જોઈએ, કે જેના
આ છત્ર ધીમં જન્મમા પણ નિર્મળતાને પામે ૩૧૬ પિં
તાના વીર અને માતાના ઉદિરમા ઉત્પન્ન થયેલી આ કાયા
સર્વ પ્રકારે અશુચિજ છે, તેની શુદ્ધિને જેઓ ઈચ્છે છે, તે
જડ ચિત્તરાગા પુરૂષો નાશ પામે છે-અધોગતિ પામે છે ૩૧૭
આ ઔદારિક સારીર સાત ધાતુનું બનેલું હોનાથી કૃપણ અશુચિ
મય જ છે, તેને નિષે જેઓ શુચિપણની માન્યતા કરે છે તેઓ
મનુષ્ય નથી પરંતુ પરુઓ જ છે ૩૨૧ સત્ય ભાસા બોલવાથી
વાણી શુદ્ધ થાય છે, જ્ઞાનવડે મન શુદ્ધ થાય છે, અને શુરની સેવા
વડે કાયા શુદ્ધ થાય છે આ પ્રકારની શુદ્ધિ સાધ્યતી છે ૩૨૨
આ મનુષ્યભવ સ્વર્ગ અને મોક્ષને મેળવનારી યોગ્યતા ધરાવે છે,
તેને વિપથમા વપર થયેલા મૂક પ્રાણીઓ અત્ય મુખ્યને માટે
તિર્થંજ અને નરક ગતિનું પાત્ર બનાવી દે છે ૩૨૩ જે પ્રાણી
મનુષ્ય ભવ નિગેરે સન મામતોને પામ્યા હતા પણ વિધિમારૂપી
રાત્રુના મોગ સંન્યને છતવાનો ઉત્તમ કરતા નથી, તેનો જન્મ નિન્ન-
ર્થક છે ૩૨૪

હેની નાપી બોલવી ?

મનુષ્યે કાપ રહિત, મધુન, હિલકારક સાધક, પ્રાણીઓના ચિત્તને
આહવાદ કરનાર અને અસત્ય રહિત એવું વચન બોલવું યોગ્ય
છે કેવળ જ્યારે પ્રિયવચના દાનથી સર્વે જનુઓ પ્રસન્ન થાય છે,
તો તેનું જ દાન કરવું યોગ્ય છે શા માટે વચનમા પણ દંડિતા
રાખવી જોઈએ ? ૩૨

મોક્ષમાર્ગ

મત, શીજ, તપ, દાન, સયમ, જિનપૂજા એ સર્વ અવશ્ય
કુ બને છેકનારા છે, તેમા કાંઈ પણ સરાય નથી ૩૨૭ પર

દ્રવ્યને તમ સમાન ગણતો, પરચ્છેના શરીરને પેતાના શરીર
સમાન ગણતો અને પરચ્છેને માતા સમાન ગણતો પુરુષ મોક્ષ-
પાત્ર પામે છે. ૩૨૮. સમક્ષિત, સર્વ પ્રાણીઓ ઉપર સમાન દ્રષ્ટિપણ,
નિસંગપણ, ક્રમા, અને કપાય તથા વિષયનો ત્યાગ આ સર્વે
કર્મની ઉત્કૃષ્ટ નિર્જરા કરનારા છે. ૩૨૯. અષ્ટ મહા પ્રાતિહાર્યાદિક
સપત્તિવડે શુક્લ, અસ્તુત મહિમાવાળા, સામર્થ્ય દેવો. અને
ચંદ્ર સૂર્યાદિક અસંખ્ય હંદ્રો જેમની પર્વદામા સ્થિર થઇને બેઠેલા
હોય છે તેના અને જેને પોતાની ગોળેજ સર્વ વૈભવ પ્રાપ્ત થયો છે
એવા મર્ચંડા પરમેશ્વરના રવરૂપનું ઉત્તમ જનોએ પાત્ર કરવું. ૩૩૦.

પાર્થનાથ સ્તુતિ.

જે પાર્થનાથ પ્રભુ સર્વ અતિશયોવડે સંપૂર્ણ છે, એક હજારને
આઠ ગુણ લક્ષણોથી શુભ છે, સર્વ પ્રાણીઓના હિતકર છે, શીળા,
રૂપી શેઠ પર્વતના ગિખર પગ મહેલા છે, ચાર ઘાતિ કર્મથી રદિત
છે, જેના પર મોક્ષવૃક્ષીએ પ્રેમના કગલ નાખેલા છે, જે અનત
મહિમાવાળા છે, જે તેરમા શુભસ્થાનકે રહેલા છે, જેનું મરિત્ર
અગ્નિત્ય છે, જે મનોહર વારિણુ સેવન કરે છે, સર્વ પ્રકારના
તથા જેનો નિર્ભય કરે છે, જે સત્ય દેવ તરીકે પ્રતિપાદન કરાય છે, જે
સર્વ જગત્સંભાગ વત્સલ છે, જેણે પ્રતિયોગના સમૂહને રૂપો છે,
જેણે નિયમરૂપી મનુષ્યો તિરસ્કાર કર્યા છે, જેણે શાગાદિકની પર-
પરાણે નાશ કર્યા છે, જે સંગારરૂપી દાવાનળને શુભનામાં શેષ
સમાન છે, જેનું ૩૫ અનુત્તમ વિમાનના દેવ કરતા પણ અનત શુભ
મનોહર છે, જે શેર પર્વતની જેના પીર છે, જેને કેવળશાસક
અને કેવળદર્શનરૂપી નિર્મળ બે લાચન છે, જેના વૈભવ દેવદ્રો
અને ચોર્ગીદાની કમળામાં પણ આની મકનો નથી, જેણે સ્વા-
રૂપી વજ્રના પ્રદારનું અન્ય કુમતરૂપી પર્વતોને ઢોલી ના-
જેણે જ્ઞાનામૃતરૂપી જળના પ્રવાહનું નવું જગતને પવિત્ર.

લે દેવો ॥ પા ૬૪ છે, અને લે મર્વ અર્થની મિદ્ધિઓને આપ
નાગ છે, ત્યાંકિ અમ મ્ય જુલોડપી રત્નોના મહાસાગરરૂપ
પાર્શ્વમાં જિનેયરને હું વળા કરું ૩૩૧-૩૩૨

અરશ્તિ

શ્રીમાન્ મુનનાસ્નામીની મેકમમી પાટે નીતપાત્રના અ
ધિપતિ જ્ઞાનરૂપી અમલના તિરિ સમાન ત્રીવિજયમિદ્ધ નામના
મૂર્તિધર વયા તેમના શિવ જ્ઞાન અને ક્રિયામા તત્ત્વ, પુરૂષ ત્રા-
રિતરૂટે પતિત અને મરિજાપમરૂપી આકાશમા મૂર્તિ રનાન ત્રીમ
ત્યનિજ્ય નામના વયા તેમના શિવ કર્પૂરના જેવી ઉત્તમ કીર્તિ
વાળા અને ઘણી કીર્તિરૂટે આકાશને નિરિત નાનાઈ કરનાર
શ્રીમૂર્તિરનિજ્ય નામે વયા તેમની પાટે મર્વ મુનિઓમા ગિગેમજિ,
પતિત આત્માનાગા અને પુરૂષીપન્ વિજ્ઞાન એના શ્રી દમા-
વિજ્ય નામે વયા તેમના શિવ સત્ત્વોના મુગ્ધ સમાન, પદિતો-
ના આબુનરૂપ અને પુરૂષીપન્ પ્રજ્ઞાન એના શ્રી ત્રિવિજય
નામે વયા તેમના શિવ પતિત નરિનાગા શ્રીઉત્તમવિજ્ય નામે
ના વયા તેઓ જેમ શિવ તરૂપી મમુદનુ મથન કરનામા મદરા
અગ પર્વત મનાન હતા તેમની પાટરૂપી ઉદાયગ પર્વત
ઉપર મૂર્તિ સમાન શ્રી પદમનિજ્ય નામે વયા તેઓ લગ્ન પ્રાપ્ત
ઓને લોધ પમાગી પુરૂષી પર પ્રતિષ્ઠિત થતા તેમના શિવ્ય
જ્યોતિર્નિજ્યે મરૂ મહાગાજના ઉપદેશથી આત્મી તત્ત્વમુક્ત નામના
અથ અભ્યાસની ગરૂઆતમાં રચ્યો છે નિઃશ્ચ સવત ૧૮૪૫ ના માઘ
શુકલ અષ્ટમીને દિવસે આજિત નપુર પાટણમા આ અથ સમાપ્ત કર્યો છે

॥ इति श्रीतत्त्वामृताभिध शास्त्र समाप्तम् ॥

